

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 5 NOVEMBER 1924

No. 462

INHOUD

Blz.

KAPITAALVORMING EN BELASTINGDRUK door <i>Prof. Dr. H. Frijda</i>	976
Is de Kapitaalvorming ten onzent voldoende? door <i>Prof. Mr. W. C. Mees R. Azn.</i>	977
De Soedan door <i>H. Dumlop</i>	979
Rusland en onze Haringvisserij door <i>P. E. van Renesse</i>	980
Verbetering der Sterftekansen en algemeene mortaliteit door <i>Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart</i> met naschrift door <i>Prof. Dr. H. W. Methorst</i>	982
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Duitsche Handelspolitiek I door <i>Prof. Dr. Th. Plaut</i>	982
De vooruitzichten voor de Britsche Industrie door <i>F. W. Forge</i>	984
AANTEKENINGEN:	
De Noteeringskwestie te Amsterdam	986
De Reichsbank en het prijsprobleem, gemeentelijke bankinstellingen en gemeentelijke buitenlandsche leeningen	986
Rendement van enkele na den oorlog te Londen gemitteerde Europeesche Staatsfondsen	988
De Soedan als katoenproducent	988
De Britsche regering en de Soedan	988
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	990
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	991—998
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Wd. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

WEEKBLAD

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

COMMISSIE VAN ADVIES.

*J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr.**E. MoreSCO; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van**Welderden Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra;**Prof. Mr. F. de Vries.**Gedelegeerde leden: Prof. Mr. D. van Blom;**Prof. Mr. H. R. Ribbius.**Redacteur-Secretaris: D. J. Wansink.**Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.**Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.**Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening**Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

BERICHT.

Het Dagelijksch Bestuur deelt mede, dat het alsnog den heer *Mr. Dr. L. F. H. Regout*, te Meerssen, bereid heeft gevonden, zitting te nemen in de Commissie van Advies voor het Weekblad.

3 NOVEMBER 1924.

Ook deze week bleef de geldmarkt weder zeer vast. Particulier disconto noteerde meestal $4\frac{7}{8}$ pCt.; bij de maandwisseling moest ook wel 5 pCt. betaald worden, terwijl daarna enkele kleine posten voor $4\frac{3}{4}$ pCt. plaatsing vonden. De prolongatie-notering was iets lager; tegen $4\frac{3}{4}$ pCt. in de voorafgaande week, werd nu meestal $4\frac{1}{2}$ pCt. genoteerd.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank teekent zich duidelijk de invloed van de maandwisseling af. De post binnenlandsche wissels blijkt met f 20,3 millioen te zijn gestegen. Deze vermeerdering laat zich nagenoeg geheel verklaren uit de toeneming van de credietischen van den Staat. Het totaal der rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen liep in de afgelopen week van f 3 millioen tot f 23 millioen op. Het hoofd beleeningen vertoont een aanmerkelijke vermeerdering. Zij klommen in totaal van f 164,6 millioen tot f 197,2 millioen. De toeneming betreft zoowel de Hoofdbank als de Bijbank en de Agentschappen en komt uitsluitend voor rekening van de effectenbeleeningen.

Het renteloos voorschot aan het Rijk daalde met f 2,9 millioen. De zilvervoorraad der Bank geeft een vermindering van f 300.000 te zien. Van meer betekenis is de daling van den goudvoorraad, die in de afgelopen week weder een kleine f 8 millioen bedroeg. De post papier op het buitenland blijkt met f 900.000 te zijn afgenomen, terwijl ten slotte de diverse rekeningen onder het actief een vermeerdering van f 1,1 millioen vertoonden.

De biljettencirculatie steeg met f 40,8 millioen. De rekeningcourant-saldi stelden zich een goede f 300.000 hooger dan verleden week. Het beschikbaar metaal-saldo liep met f 16,5 millioen terug. Het dekkingspercentage bedraagt 48.

* * *

De stemming op de wisselmarkt onderging eveneens weinig verandering. Londen kon na het bekend worden van den verkiezingsuitslag niet onbelangrijk opkomen, daarentegen waren dollars en de daarmee samenhangende koersen als marken, Zweedsche kronen en Zwitsersche francs, iets flauwer. Franken vrij stationnair en per saldo, na herhaalde kleine inzinkingen, eerder iets hooger.

LONDEN, 1 NOVEMBER 1924.

Gedurende deze week, was kort crediet op de geldmarkt in groote mate aangeboden, zonder dat hiervoor een voor de hand liggende reden was aan te geven, maar één verklaring was, dat er betrekkelijk weinig geld gevraagd was voor window-dressing. Zoowel Dinsdag als Woensdag werd de Bank zonder moeite het uitstaande bedrag terugbetaald. De geheele week kostte daggeld zelden duurder dan 3 pCt., en in enkele gevallen was opnemen tegen $2\frac{1}{2}$ pCt. mogelijk. Vernieuwen van zevendaagsche leeningen kostte onveranderd $2\frac{3}{4}$ pCt.

De discontomarkt was verlaten, en de koersen in overeenstemming met de geldmarkt flauwer.

2-mnds prima bankaccept	$3\frac{11}{16}$ pCt.
3- " " "	$3\frac{11}{16} - \frac{3}{4}$ pCt.
4- " " "	$3\frac{3}{4} - \frac{7}{8}$ pCt.
6- " " "	$3\frac{7}{8} - 4$ pCt.

KAPITAALVORMING EN BELASTINGDRUK.

De Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek verdient een woord van hulde. Elk jaar opnieuw legt zij haar leden hoogst belangrijke en actueele onderwerpen voor en steeds weet zij haar praeadviseurs zóó te kiezen, dat een zorgvuldige voorbereiding der besprekingen verzekerd is. Zoo ook ditmaal. De vraag: Moeten de grondslagen van het belastingstelsel hier te lande worden herzien met het oog op den eisch der kapitaalvorming? is brandend en van uitermate groot belang. En de beide praeadviseurs, de heeren Treub en Wibaut, zijn, de een zoowel als de ander, economische en financieele specialisten, die ons nopens de betreffende vraag zeer waardevolle opmerkingen hebben verstrekt.

Waar de stof zoo rijk was aan problemen en de tijd zoo beperkt — en waar de distributie van dien schaars beschikbaren tijd over de verschillende sprekers helaas niet volgens „het economisch principe” heeft plaats gevonden — was het mij niet mogelijk eenige opmerkingen ter zake te maken. Ik grijp de gelegenheid aan, om dit alsnog in deze kolommen te doen.

Dat in het betreffende vraagstuk ten slotte zoo weinig overeenstemming is bereikt, is volkomen begrijpelijk. Hier ligt een probleem met tal van moeilijkheden, die reeds bij de probleemstelling een aanvang nemen: De vraag op zich zelf, of de kapitaalvorming hier te lande — waarmee dan uiteraard de sociale kapitaalvorming, de uitbreiding van het productieapparaat, bedoeld is — voldoende is of niet, kan niet beantwoord worden, indien wij niet de norm in abstracto kennen, die in het algemeen de vereischte kapitaalvorming aangeeft en waaraan de feitelijke kapitaalvorming kan worden getoetst. De vaststelling van die algemeene norm van vereischte kapitaalvorming is reeds verre van gemakkelijk. Prof. Treub stelt in zijn praeadvies als eisch van kapitaalvorming, dat deze ongeveer gelijken tred houdt met den loop der bevolking. Ik betwijfel, of die norm juist is. Niet alleen, omdat, indien de productietechniek verbetert, een toenemende bevolking wellicht ook met een gelijke hoeveelheid kapitaal haar welvaartspeil kan behouden — een dergelijke tegenwerping ware gemakkelijk met een beroep op het „ceteris paribus” te weerleggen — maar omdat de norm, zooals zij door Prof. Treub is gesteld, los is van elk economisch beginsel. Er is echter terdege, voor elke gemeenschap even goed als voor elk individu, een beginsel, dat den eisch der kapitaalvorming een norm geeft: dat is het in de economie bekende principe, hetwelk het economisch subject voorschrijft, zijn inkomen zóó te distribuee-

ren, dat het hem het maximum aan bevrediging biedt. Volgens dat beginsel mogen, onder normale omstandigheden, de productiekrachten niet ten volle voor verbruik worden bestemd, maar zal een zeker deel daarvan voor de uitbreiding van het productieapparaat moeten worden aangewend. Immers de consumptie van het geheele productieresultaat beteekent een relatief lage grensbevrediging in het heden; wordt daarentegen een deel van de productie voor de uitbreiding van het productieapparaat gebezigd, dan wordt daarmee een relatief lage grensbevrediging in het heden opgeofferd, maar daartegenover een, dank zij de verbetering der productieuitrusting, quantitatief grootere productie en dus ook een grootere consumptiemogelijkheid voor de toekomst bereikt. Weliswaar is, naar de bekende psychologische stelling, die aan Von Böhm's beroemde rentetheorie ten grondslag ligt, het genot van een bepaald quantumverbruik in het heden voor den mensch van hoogere waarde dan dat, hetwelk een zelfde verbruiksquantum biedt, dat in een verwijderde toekomst in uitzicht is gesteld, maar daar tegenover de geringere waarde per eenheid een, dank zij de uitbreiding van het productieapparaat, grooter productiequantum in de toekomst staat, is het zeer goed mogelijk, dat het offer, dat in het uitstel van huidig genieten ligt, meer dan gecompenseerd wordt door de consumptieuitbreiding in de toekomst. Zoodra dit het geval is, is het een economische eisch, de huidige consumptie, ten behoeve van de kapitaalvorming, in te perken en daarmee voort te gaan, totdat verdere kapitaalvorming geen voordeel meer biedt, de bevrediging bij huidige consumptie niet meer wordt overtroffen door, maar gelijk is aan die, welke de consumptie zou bieden, indien zij, via de kapitaalvorming, naar de toekomst zou zijn verlegd.

De handhaving van den aldus omschreven „eisch der kapitaalvorming” is noodig in elke maatschappelijke organisatie, die een gezonde economische politiek voeren wil: in het kapitalisme even goed als in het socialisme, in het socialisme even goed als in het kapitalisme. Is het intusschen mogelijk — gesteld, dat men de norm in haar algemeenheid als juist erkent — in een concreet geval met eenige nauwkeurigheid vast te stellen, of de kapitaalvorming in eenig land al dan niet overeenkomstig die norm geschiedt? Het antwoord op die vraag moet ontkennend luiden. De aangegeven norm, die immers op een vergelijking van tweeërlei bevrediging, nu en later, berust, maakt elke quantitative bepaling van het geoorloofde verbruik en van de noodzakelijke kapitaalvorming onmogelijk. Aangenomen zelfs, dat wij over de cijfers van de jaarlijksche consumptie en over die van de jaarlijksche sociale kapitaalvorming beschikten, dan nog ware het een quaestie van intuïtie om vast te stellen, hoever het verbruik in het heden moet worden ingekrompen ten einde, langs den weg der kapitaalvorming, een maximale bevrediging te erlangen. Wij onderschatten de beteekenis van die intuïtie niet, omdat zij in de practijk een zeer bruikbare gids pleegt te zijn; maar zij laat het subjectieve oordeel in elk geval zooveel ruimte, dat er weinig hoop bestaat, dat men omtrent de vraag, of de sociale kapitaalvorming in concreto voldoende is, een eenstemmig antwoord krijgen zal.

En hoe veel geringer nog is die hoop op eenstemmigheid, nu wij noch over de cijfers van de kapitaalvorming, noch over die van de consumptie beschikken. Men bezit wel gegevens, waaruit men de kapitaalvorming meent te kunnen afleiden, maar wij betwijfelen de waarde der aldus berekende cijfers. Noch de cijfers van de belastbare vermogens, waarop Prof. Treub zich in zijn praeadvies beroept, om de onvoldoende mate van kapitaalvorming aan te toonen, noch die van de emissies, welke Prof. Bongers in zijn geschriften en ook nu weer, ter vergadering, aanvoert, om te bewijzen, dat zij volstrekt geen zorg behoeft te baren, kunnen ons voldoende licht verschaffen.

Het is moeilijk, aldus het resultaat van ons betoog, om, gegeven den aard der algemeene norm en het ontbreken der vereischte cijfers, in eenig concreet geval vast te stellen, of de kapitaalvorming al dan niet voldoende is. Het probleem, dat de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde aan de orde heeft gesteld — althans naar de opvatting van de praeadviseurs en naar die van de vergadering — gaat intusschen nog verder. Gesteld, wij zijn er in geslaagd om aan te toonen, dat de kapitaalvorming te eeniger tijd onvoldoende is, is er dan reden, aldus de voorgelegde vraag, om dien onvoldoenden stand der sociale kapitaalvorming te wijten aan den hoogen belastingdruk? Ook bij de beantwoording van die vraag loopt men kans op meer dan een plaats te struikelen. Daarover nog een enkel woord.

Een direct verband tusschen den belastingdruk en de sociale kapitaalvorming bestaat er niet. De eisch der sociale kapitaalvorming stelt grenzen aan het totaal der consumptieve uitgaven op eenig tijdstip; slechts in zooverre kan men verband leggen tusschen de sociale kapitaalvorming en den druk der belastingen, dat deze voor een belangrijk deel tot bestrijding van bepaalde consumptieve uitgaven dienen, nl. van die van den Staat en diens organen. Maar dat verband is volstrekt niet zoo innig, dat een hooge belastingdruk, zonder meer, de conclusie zou wettigen, dat de sociale kapitaalvorming gevaar loopt.

Immers, gesteld de hier bedoelde consumptieve uitgaven van den Staat en diens organen — en dus ook de belastingen, die te harer bestrijding dienen — nemen toe, beteekent dit dan noodzakelijk, dat de sociale kapitaalvorming vermindert? Geenszins. Het is immers zeer goed mogelijk, dat tegenover het gestegen verbruik van de publieke organen een even groote afname staat van de consumptie der private personen, zoodat het totale verbruik en daarmee het bedrag, dat voor de sociale kapitaalvorming overblijft, ondanks de hoogere belastingen, gelijk gebleven is. Maar al is zulk een verloop in abstracto denkbaar, de feitelijke procedure zal een andere zijn. Stijgt de consumptie van den Staat en stijgen daarmee de belastingen, dan zal de consumptie van den belastingbetaler volstrekt niet met het volle bedrag der verhoogde belastingen dalen. De private consument zal, als de belastingen stijgen, veeleer trachten zijn consumptie op peil te houden en het bedrag zijner beleggingen te reduceeren. Dat is geen onbewezen stelling, maar een, die berust op de psychische verschijnselen, die aan de kapitaalvorming ten grondslag liggen. De kapitaalvorming beteekent altoos de overwinning van een psychischen weerstand: het uitstel van huidig genieten ten behoeve van een verwijderde toekomst. Die weerstand is niet onder alle omstandigheden dezelfde; maar hij zal zonder twijfel groot zijn, indien, terwille van de private kapitaalvorming, een vermindering van den traditioneelen consumptiestand geëischt wordt. En in het overgrootste deel der gevallen zal het private verbruik zich dan ook ten laste van de private kapitaalvorming handhaven, althans veel minder sterk teruggaan dan deze. Hooge belastingen belemmeren derhalve de private, en via deze, de sociale kapitaalvorming.

De overheid behoeft voor deze feiten niet te knielen. Wanneer zij meent, dat haar sociale taak uitbreiding van de consumptie voor bepaalde maatschappelijke doeleinden eischt, maar dat toch de sociale kapitaalvorming moet worden gehandhaafd, dan kan zij op middelen zinnen, om te zorgen, dat met de uitbreiding van de consumptie in de door haar gewenschte richting, die van de private personen, voor zoover deze voor een consumptievermindering in aanmerking komen, afneemt. Maar die taak is niet gemakkelijk, veeleer de oplossing van een financieel-technische puzzel. Hoe, indien de overheid die puzzel niet vermogen op te lossen? Zal zij dan toch mogen besluiten om, desondanks, het verbruik, toegegeven, dat dit er een is van groot sociaal belang, op te voeren en daar-

aan de vereischte kapitaalvorming op te offeren? Bestaat er inderdaad aanleiding om het standpunt in te nemen, waarop de heer Wibaut zich in zijn praeadvies plaatst? Volgens zijn betoog op bl. 83 van zijn praeadvies, is de heer Wibaut geneigd om in tijden van dalende conjunctuur, de lasten, waarvan het provenu goed wordt besteed, in te krimpen, doch slechts dan, indien bewezen wordt, dat de aanwending van het kapitaal, dat zou worden gevormd, indien voor bepaalde groepen zekere belastingen werden verlaagd, grooter maatschappelijk nut zou verzekeren dan de besteding der belastingen. M.a.w.: in het kapitalisme, waar die verlangde verzekering omtrent de behoorlijke aanwending van het private kapitaal niet zal en ook niet kan worden gegeven, is de heer Wibaut niet van plan, om de consumptie, die hij sociaal nuttig acht, te beperken, ook al wordt daardoor aan de vereischte kapitaalvorming tekort gedaan. Een gevaarlijk standpunt. Want al moet worden erkend, dat in onze maatschappij private kapitaalvorming kan plaats hebben zonder dat deze leidt tot aanvulling van het productieapparaat, vast staat evenzeer, dat een voldoende sociale kapitaalvorming zonder een voldoende private kapitaalvorming in het kapitalisme niet mogelijk is. Daarom, terwille van de sociale kapitaalvoorziening, zal men in het kapitalisme de private kapitaalvorming moeten beschermen. En daarom zal de overheid, indien zij er niet in slaagt, de private consumptie genoegzaam in te perken, wel degelijk haar verbruik — en dus ook de belastingen, voorzooverre die van dat verbruik de uitdrukking zijn — omlaag moeten brengen, indien de vrees gegrond is, dat die consumptie, met het oog op den eisch der sociale kapitaalvorming, te sterk is.

H. FRIJDA.

IS DE KAPITAALFORMING TEN ONZEN? VOLDOENDE?

„Terecht werd op de gisteren te Amsterdam gehouden vergadering der Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek, waar de vraag aan de orde was, of de grondslagen van het belastingstelsel hier te lande moeten worden herzien met het oog op den eisch der kapitaalvorming, door de heeren Kuyper en Prof. Mr. Bongers, naar voren gebracht deze andere vraag: Is de kapitaalvorming onvoldoende?

„De conclusie van genoemde heeren, dat er kapitaal genoeg aanwezig is, dat veeleer een te veel aan kapitaal te constateeren valt, komt mij echter zoo bedenkelijk voor, dat ik het noodzakelijk acht, nu door gebrek aan tijd mij de gelegenheid ontbrak ter vergadering tegen die conclusie op te komen, haar hier nog eens ter sprake te brengen.

„Toegegeven kan worden, dat men ook thans dikwijls eene groote belangstelling van het publiek ziet voor nieuwe emissies. Mits deze als prima worden beschouwd. Dergelijke emissies zijn echter niet overtaarlijk. Vandaar dat men nog niet tot overvloed van kapitaal behoeft te besluiten, wanneer die emissies vele malen worden overteekend. Het publiek heeft de laatste jaren zoo slechte ervaringen opgedaan met minder goede emissies (de heer Wibaut heeft er in zijn praeadvies, vol deernis met den kapitalist, aan herinnerd), dat alle aandacht is geconcentreerd op beleggingsmogelijkheid, welke als prima wordt beschouwd.

Men vergete ook niet, dat niet al het beleggingzoekend kapitaal nieuw kapitaal is. Geregeld worden leeningen of obligaties in leeningen afgelost. Deze aflossing houdt veelal verband met den levensduur der kapitaalgoederen, destijds uit de opbrengst der leeningen verkregen. Wird het provenu der aflossing niet opnieuw belegd, het maatschappelijk kapitaal zou achteruitgaan. De kapitaalgoederen moeten door nieuwe worden vervangen; nieuwe emissies zijn daarvoor veelal noodzakelijk.

Ten overvloede zij er nog aan herinnerd, dat inschrijving op emissies allerminst inhoudt, dat de in-

schrijver werkelijk te beleggen heeft het bedrag, waarvoor hij inschrijft.

Dat het werkelijk beschikbare kapitaal niet zoo heel groot is, blijkt reeds uit den rentevoet. Zelfs bij prima leeningen moet een heel wat hoogere rente worden beloofd dan vóór den oorlog gebruikelijk was.

Wat de vraag naar kapitaal betreft (niet te verwarren met de economische behoefte eraan in het productieproces, waarover straks), deze is thans hier te lande niet groot. Het groote tekort aan kapitaal hier en daar in het buitenland, beïnvloedt de markt hier slechts weinig, doordat wantrouwen in de buitenlandsche debiteuren weerhoudt van credietverleening aan hen op groote schaal.

Waarom is de binnenlandsche vraag naar kapitaal slechts gering? Hiervoor zijn verschillende redenen aan te wijzen, waarvan ik eenige wil noemen. Zij houden alle verband met de malaise, welke nog heerscht; met de crisis, welke wij, naar wij hopen, achter den rug hebben.

Daardoor lijden vele ondernemingen aan overkapitalisatie, in verschillenden zin.

De overkapitalisatie kan bestaan in het bezit van te veel kapitaalgoederen van eene bepaalde soort; men denke aan de opgelegde schepen. Deze overkapitalisatie beteekent niet een teveel aan kapitaal in het algemeen; veelal hebben dezelfde ondernemingen, welke te veel schepen hebben, in ander opzicht juist gebrek aan kapitaal; met name komen zij meermalen tekort aan omlopend kapitaal om het bedrijf gaande te houden. Een beroep op de kapitaalmarkt om dit tekort aan te te vullen belooft, in verband met het bestaande wantrouwen van de zijde van het publiek, weinig succes, waarom het ook veelal achterwege blijft.

De meeste ondernemingen lijden echter aan een overkapitalisatie van geheel andere soort. Door prijsdalingen enz. is haar reëel kapitaal (dat tevens maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigt) niet meer equivalent aan haar maatschappelijk kapitaal in anderen zin (ter voorkoming van misverstand hier liever vennootschappelijk kapitaal te noemen, dat niet anders is dan een boekhoudkundige post onder de passiva op de balans der onderneming). Dat die passief-post „kapitaal” thans bij vele ondernemingen grooter is dan de vermogensposten, welke er op de actiefzijde van de balans tegenover staan, vloeit voort uit een tekort aan reëel kapitaal bij deze ondernemingen. Deze overkapitalisatie is dus van een bijzondere soort: zij *beduidt niet een te veel aan kapitaal, maar een te weinig*. Voor de zooveelste maal sticht het woord kapitaal, door de geheel uiteenloopende beteekenissen, waarin het wordt gebruikt, verwarring. Het is misleidend, dat het woord overkapitalisatie wordt gebruikt ter aanduiding van een toestand, waarbij een tekort aan kapitaal aanwezig is. Toch is het woord overkapitalisatie hier niet onjuist, indien men maar bedenkt, dat het betrekking heeft op kapitaal in boekhoudkundigen, niet op kapitaal in algemeen economischen zin (kapitaalgoederen).

Hoewel er dus bij deze overkapitalisatie behoefte is aan nieuw kapitaal in algemeen economischen zin, kan de aan deze kwaal lijdende onderneming die behoefte moeilijk bevredigen en wel in de eerste plaats omdat de preciaire toestand, waarin zij zich bevindt, hare credietwaardigheid heeft verminderd, maar ook omdat de onderneming niet gaarne hare toch reeds te hooge passiva door een beroep op de kapitaalmarkt nog ziet toenemen. Zij zal dus moeten trachten met haar beperkte reële kapitaal alsnog winst te behalen en het tekort op de balans langzamerhand weder in te verdienen, of zij zal zich aan eene reorganisatie onderwerpen en door kapitaalreductie het verloren evenwicht herstellen.

Er bestaan nog meer redenen, waarom de vraag naar kapitaal thans gering is. De oorlogs- en de naoorlogsjaren hebben veel in het productieproces ontredderd. Het in alle richtingen verbroken evenwicht tusschen de verschillende maatschappelijke krachten

begint zich weliswaar langzaam te herstellen, maar is toch nog lang niet voldoende herkregen. Volkomen evenwicht wordt door de zich steeds wijzigende omstandigheden nimmer bereikt, maar vóór den oorlog werd het toch veel meer benaderd dan thans. Velerlei wrijvingen, vooral op loonegebied, zullen nog moeten worden overwonnen, vóór de productie weder normaal haar gang kan gaan.

Alle die storingen te zamen hebben ten aanzien van vele artikelen een wanverhouding te weeg gebracht tusschen den prijs voor het geproduceerde te bedingen en de productiekosten, veelal in dien zin, dat de eerste te laag is ten opzichte van genoemde kosten. Zoolang dat het geval is, zal de productie, hoe noodig ook, geen hooge vlucht nemen. Vraag naar kapitaal van de zijde der producenten zal dus niet groot zijn; de ondernemers zien geen voordeel in uitbreiding hunner productie. Zoodra de aangegeven wanverhouding zal zijn weggenomen, zal de vraag naar kapitaal weder toenemen.

Uitbreiding der productie en daarmee ook vraag naar kapitaal wordt ook tegengehouden door de dikwijls vexatoire bepalingen der binnen zekere grenzen toe te juichen arbeidswetgeving, door de meer of minder vijandige houding der werklieden, door de dreiging van gedwongen medezeggenschap der arbeiders in de zaken der onderneming en ook door de hoog opgevoerde belastingen op hooge inkomsten.

Na al het hier gezegde behoeft het niet te verwonderen, dat voor het oogenblik de vraag naar kapitaal beperkt is. Tot nadeel van de maatschappij.

Die beperkte vraag naar kapitaal beteekent immers allerminst, dat ook de *behoefte* aan kapitaal niet aanwezig is. Het tegendeel is het geval. De bevolking breidt zich sterk uit. In verband daarmee zal ook het kapitaal moeten toenemen, wil de welvaart niet achteruit gaan. Prof. Treub meent, dat de kapitaalsvermeerdering gelijken tred moet houden met de bevolkingsuitbreiding. M.i. zal zij, nog afgezien van de wenschelijkheid van sterkere toeneming om tot hogere welvaart te komen, ook reeds progressief moeten toenemen in verband met het feit, dat de menschen, naar gelang zij zich in aantal vermeerderen, tot bevrediging hunner behoeften moeten overgaan tot bebouwing van minder vruchtbaren of minder goed gelegen grond, tot intensievere bebouwing van reeds in cultuur gebrachten grond, tot exploitatie van minder rendabele mijnen. Zij zullen meer kapitaal moeten aanwenden om met denzelfden arbeid hetzelfde resultaat te bereiken.

Technische verbeteringen in den arbeid en de aanwending daarvan kunnen zeker een tegengestelde werking hebben; te betwijfelen is echter of daarmee de noodzaak van steeds grooter kapitaal aanwending kan worden weggenomen. Men bedenke, dat nieuwe technische vindingen juist dikwijls veel nieuw kapitaal vereischen; niet zelden ook worden, in verband met die vindingen waardevolle, met aanwending van veel arbeid en kapitaal verkregen kapitaalgoederen buiten gebruik gesteld, lang vóórdat zij het nut, dat zij beloofden, hebben opgeleverd.

Steeds zal nieuw kapitaal noodig zijn. Overkapitalisatie in algemeen economischen zin is eene onmogelijkheid. Dat zij voor het heden wordt verondersteld aanwezig te zijn, acht ik alleen verklaarbaar uit begripsverwarring. Deze verwarring leidt tot consequenties, welke haar hoogst bedenkelijk doet zijn. Het bestaan der kapitaalrente bewijst reeds, dat er nog steeds vraag is naar kapitaal.

Van overkapitalisatie te spreken heeft zin met betrekking tot eene onderneming, maar dan in de beteekenis als boven aangegeven. Het woord overkapitalisatie te gebruiken heeft ook zin voor den kapitalist, die, vindende, dat hij niet zooveel rente kan bedingen als hij wel zou wenschen, zegt, dat de maatschappij lijdt aan overkapitalisatie. Maar in een zoo kapitalistischen gedachtengang zullen de heeren Kuiper en Bonger toch wel niet zijn verstrikt.

Wageningen, 26 October 1924. W. C. MEES R.AZN.

DE SOEDAN.

Het was wel te verwachten, toen Engeland na den oorlog aan Egypte zijn onafhankelijkheid teruggaf door opheffing van het protectoraat, (Febr. 1922) dat de als een Phoenix uit zijn asch herrezen Egyptische natie nu ook dadelijk met de in onze dagen meer en meer gebruikelijke nationalistische, om niet te zeggen chauvinistische eischen voor de dag zou komen.

De zending van Zaghloel Pasha te Londen is, tegen de verwachting van vele Egyptenaren, die van de Labour Party op de meest goedmoedige toegevendheid hadden gehoopt, die naïeve lieden veelal aan een arbeidersregime vastknoopen, geheel mislukt en de Pasha is geen stap verder gekomen. Nu is het zeer de vraag, of Zaghloel, indien men eens in een oogenblik van Ultra-Gladstoniaansche toegevendheid aan zijne eischen had toegegeven, niet van een zeer koude kermis thuis gekomen zou zijn. Immers de Soedan, dien hij opeischt, zou zelfs voor den Egyptischen krokodil een hap geweest zijn om nooit meer van te bekomen. De Soedan toch, het reusachtige gebied, dat ten Oosten door de Roode zee, Abyssinië en Erythraea, ten Westen door de Sahara en Fransch en Belgisch Congo, ten Noorden door Egypte en ten Zuiden door Uganda begrensd wordt, is ongeveer even groot als Voor-Indië, en er is niet de allergeeringste sprake van dat Egypte met zijne 12 millioen inwoners en betrekkelijk geringe hulpmiddelen een dergelijk gebied afdoende zou kunnen beheerschen en verdedigen, laat staan tot verdere ontwikkeling zou kunnen brengen. Maar er is geen hulp van buiten af, van wien dan ook. Maar zoudt men niet dat Egypte in een beheer over den Soedan zou willen bijstaan alleen *pour les beaux yeux* van den Pasha. Evenals Engeland den Soedan voor en met Egypte heeft overgelaten om daarvan voordeelen te genieten — al heeft Engeland daarvoor zeker tegelijkertijd de beschaving gediend — zou eenige andere gegadigde mogendheid zich niet in Soedaneesche aangelegenheden mengen zonder zich daarvoor evenzeer op de eene of andere wijze te laten betalen.

Trouwens Zaghloel heeft ten 20en October te Alexandrië erkend dat Egypte te zwak was om het Suezkanaal te verdedigen ¹⁾ en dat hij die verdediging liever aan den Volkenbond zou zien opgedragen dan zooals nu aan Engeland. Als Egypte zelf niet eens het Suezkanaal kan verdedigen, wat moet het dan beginnen met den Soedan, die ongeveer tachtig maal zoo groot is als het ontgonnen gedeelte van Egypte? (De totale oppervlakte van Egypte is ongeveer 350.000 vierkante Eng. mijlen, waarvan pl.m. 13.000 ontgonnen, het overige is woestijn; de totale oppervlakte van den Soedan is ongeveer 1.000.000 Eng. mijlen). Ook maar naar den Volkenbond ermede?

Maar als men doorging alle wereldsche zaken waar men geen raad mee weet, eenvoudig op den nog niet heel sterken rug van den Volkenbond te leggen dan

¹⁾ Ziehier wat de Pasha op een officieele thee-partij den 20en October te Alexandrië, heeft de *Times* verklaarde: „He said that the British White Paper ¹⁾ had omitted one of his demands—namely, that the status of the British Representative in Cairo must in every respect be equal to that of any other foreign Minister accredited to Egypt. In his conversations with Mr. MacDonald they had first discussed the Suez Canal. The British view that it was vital to the security of the British Empire he did not deny, but he had pointed out that the presence of foreign troops in Egypt was incompatible with the independence of the country. Since Great Britain had not accepted his offer that Egypt should defend the Canal which traversed Egyptian territory, and as Egypt was admittedly weak, he had suggested that as the Canal had been recognized as an international route by the Treaty of 1888, its defence should be entrusted to the League of Nations. The British answer was that Great Britain wanted a material and positive guarantee that would secure her Imperial communications, and that it was impossible to rely on a piece of paper for this purpose. To this he had replied that if treaties had no value in the hands of the strong of what value were they in the hands of the weak?” ¹⁾ [Zie de aant. hierna. - Red.]

zou men al spoedig bedrogen uitkomen. Den tijd dat men de wereld, zal kunnen regeren en in toom houden van uit een soort van Centraal Politiebureau in Zwitserland zullen zelfs onze kleinkinderen niet beleven. De Pasha echter wil slim zijn en hoopt natuurlijk op tweedracht tusschen Engeland en Frankrijk in den Volkenbond als de Bond aan zijn wensch voldeed, hetgeen echter wel niet zal geschieden.

Het is dan ook niet te verwonderen dat de Britten den Volkenbond, dien zij zelven reeds geformeerd hebben, nl. het Britsche Rijk, vooralsnog te aangevonden macht vinden, om datgene te verrichten waartoe Egypte thans zeker nog niet in staat is. Ook heeft Engeland, veel meer dan Egypte zelf, verkregen rechten op, en aangegane verplichtingen tegenover den Soedan. Immers, toen na het Egyptische wanbeheer (van 1820—1879) de Soedan in den meest deplorabelen toestand verkeerde, de groote opstand aan den Mahdi het geheele gebied van den Soedan in handen bracht en na de nederlaag van de Egyptische troepen in 1883 en na Gordon's tragisch einde in 1885 de geheele Egyptische administratie van den Soedan op een hopeloos fiasco was uitgelopen, toen had Egypte vreemde hulp te aanvaarden. Egypte's eigen administratie werd door Engelsche ambtenaren gereorganiseerd, terwijl het geheele gebied ten Zuiden van Wadi Halfa in het bezit bleef van den Chalf Abdullah, den opvolger van den Mahdi, en dat tien jaren lang. Eerst na ongeveer 1890 kwam er orde in den Egyptischen financieelen toestand, terwijl de gronden, die onder den ploeg genomen werden zich steeds uitbreidden en de katoenaanplantingen steeds meer water noodig hadden. Met die groote ontwikkeling van Egypte (inwoners: 1882: 6.831.000; 1897: 9.734.000; 1907: 11.287.000) werd de quaestie van het bewaren van de wateren van den Nijl meer en meer urgent. Maar de dam te Assoan kon niet worden gebouwd; zoolang de bovenloop van de rivier in handen van de Derwischen was. De eerste stap ter herovering van den Soedan was de bezetting van Dongola in 1896. Hierbij was uit hoofde van internationale verwickelingen in Egypte zelf, Englands financieele hulp noodig, en die werd in zoo ruime mate verleend en militair gesteund dat Khartoum in 1898 onder Kitchener heroverd werd. Tevens werd aan Frankrijk bij het bekende Fashoda-incident te kennen gegeven dat het Engeland ernst was. Is het, na de geweldige opofferingen aan goed en bloed, die Engeland zich getroost heeft, te verwonderen, dat, nu niet alleen Egypte weer op de been is gebracht en daar een vroeger ten eenen male ongekende welvaart heerscht, maar ook de Soedan die 25 jaren geleden een wildernis was, waar de inwoners door de woestelingen van den Mahdi geterroriseerd werden, in vergelijking met vroeger, een bloeiend land is geworden, men in Engeland de „vrijgevochten” Egyptenaren herinnert aan hetgeen zij aan Engeland te danken hebben?

En is het te verwonderen dat men zich wenscht te houden aan de Condominium-overeenkomst van 1899 waarbij Egypte en Engeland overeenkwamen dat de Gouverneur-Generaal van den Soedan zal benoemd worden, wel door Egypte, maar *op voordracht van de Engelsche regeering*? Bij die overeenkomst werd o.a. ook bepaald dat geen enkele Egyptische wet of decreet in den Soedan van kracht kan worden zonder een proclamatie van den Gouverneur-Generaal, en dat geene diplomatieke agenten of consuls kunnen worden toegelaten dan met goedkeuring van Londen, terwijl ook de rechtspraak niet zooals in Egypte door gemengde rechtbanken wordt uitgeoefend. Het condominium heeft dus reeds lang geleden van den Soedan feitelijk — en terecht — een Britsche kolonie gemaakt, geheel afgescheiden van Egypte.

Zaghloel Pasha echter verklaarde te Alexandrië nog, dat de Soedan een integraal deel van Egypte was „as it had always been in history”. Hiertegenover doet men in Engeland opmerken, dat Egypte gedurende meer dan 2000 jaren (van 450 V.C. tot

1820 N.C.) niets met den Soedan te maken heeft gehad. Het een kleine 3000 jaren geleden bestaande „Nieuwe Rijk van Egypte” bestuurde het land van 1250 tot 450 V.C. maar tot 1820 niet meer. Oudtijds heette het land Ethiopië, en het heeft vroeger ook wel Egypte overweldigd. Een beroep op hetgeen Egypte duizenden jaren geleden in Ethiopië deed kan echter in onze dagen moeilijk meer gelden, en het Egyptische bewind van 1820—1879 dat het land geheel te grond richtte, was zóó slecht dat men er zich over verwonderen moet, hoe men in Egypte maar niet liever over het verleden zwijgt.

Zelfs de Pasha zal niet kunnen ontkennen dat onder Engelsch opperbestuur de Soedan van een verwoest land dat gebukt ging onder hongersnood, epidemische ziekten, slavenhandel enz. is geworden tot een welvarend gebied, waar spoorwegen en stoomvaartlijnen, motorrijtuigen enz. het verkeer onderhouden. Ook zijn er telegraaflijnen, hospitalen en scholen, waar jonge Soedaneezen tot ambtenaren worden opgeleid. Reeds is er een surplus op de begroting van £ 4.000.000 en een buitenlandsche handel van £ 7.000.000 terwijl in 1898 noch van inkomsten noch van handel sprake was. Tijdens het Derwishen-regime was het aantal inwoners tot pl.m. 2.000.000 gezonken, terwijl het thans op 6.000.000 wordt geschat. Ook doet men in Engeland opmerken dat de Soedaneezen ten Zuiden van El Obeid negers zijn, die noch Arabisch spreken, noch den Mohammedaanschen godsdienst belijden, zoodat zij noch ethnografisch noch uit anderen hoofde bij Egypte behooren.

Hoewel dus Engeland er niet aan denkt, den Soedan op te geven, heeft de regering zich steeds bereid verklaard aan Egypte alle mogelijke garanties betreffende de watervoorziening te geven, zoodat Egypte zijn volle aandeel ontvangt van de wateren van den Blauwen en Witten Nijl. Indien men het hierover eens kan worden en ook met betrekking tot het legerbevel een regeling kan worden getroffen, dan zal Egypte zich wel bij het onvermijdelijke neerleggen, trouwens de taak van het bestuur van een geweldig rijk als de Soedan gaat ver boven de krachten van land en volk van Egypte, hetwelk eerst nog zal moeten aantonen dat het zich ook zonder de Engelsche voogdijenschap op dezelfde hoogte van orde en welvaart in het eigen Egyptenland kan handhaven. Wie de met het moderne vernis van zelfbestuur bestreken Oostersche volkeren kent, zal echter wel eens overwegen of men hier niet te haastig te werk gegaan is.

In ieder geval mag men verwachten dat de Soedan een zeer groote producent van katoen zal kunnen worden, hoewel men zich welcens afvraagt of de droge jaren en de lage Nijlstanden van 1913 en 1918 wel afdoende verholpen kunnen worden door de groote waterwerken van Gezira en Assoean, en of een zich aldaar uitbreidende oppervlakte van plantagegronden op den duur wel voldoende kan worden bewaterd. Dat is dan ook de oorzaak van de vrees, die men in Egypte gevoelt omtrent toekomstige watervoorziening, een vrees, die zeker niet geheel onverklaarbaar is nu Englands belangen zich naar het Zuiden verplaatsen, dichter dus bij de bronnen van den levengevenden stroom.

Naarmate het land zich ontwikkelt, kan de uitvoer van katoen, gom, rubber, vee enz. sterk toenemen, terwijl ook de markt voor Europeesche fabrikaten de aandacht onzer exporteurs thans reeds verdient.

Den Haag, October 1924.

H. DUNLOP.

RUSLAND EN ONZE HARINGVISSCHERIJ.

Vóór den oorlog vond verreweg het grootste deel der gezouten Noordzeeharing zijn weg naar Duitschland en Rusland.

Van de drie voornaamste uitvoerlanden, Groot-Brittannië en Ierland, Nederland en Noorwegen exporteerde b.v. Groot-Brittannië en Ierland volgens

de officieele Britsche statistiek in het 6-jarig tijdvak 1908—1913 gemiddeld 392.486.000 KG. per jaar, waarvan niet minder dan 194.584.000 KG. of 50 pCt. naar Duitschland en 151.004.000 KG. of 38 pCt. naar Rusland, dus bijna 80 pCt. naar beide landen tezamen ging. Van den totalen uitvoer van gezouten haring uit Noorwegen in 1913, volgens de Noorsche statistiek 82.565.000 KG. bedragende, was 26.247.000 KG. of 32 pCt. voor Duitschland en 17.736.000 KG. of 21 pCt. voor Rusland, dus meer dan de helft voor beide landen samen bestemd. Onze eigen statistiek ten slotte leert, dat in het tijdvak 1908—1913 gemiddeld per jaar 87.553.000 KG. gezouten haring uit ons land werd geëxporteerd en daarvan 66.010.000 KG. of rond 76 pCt. naar Duitschland. De hoeveelheid van onze pekelharing, welke rechtstreeks Rusland bereikte, was niet groot; het meerendeel van ons product, dat in Rusland verbruikt werd, kwam daar via den Duitschen handel in de Duitse Oostzeehavens en vindt men daarom niet in onze uitvoerstatistieken vermeld.

Tengevolge van den oorlog is evenwel de afzet van gezouten haring, zoowel in Duitschland als in Rusland sterk achteruitgegaan. Terwijl b.v. Duitschland in 1913 volgens de Duitse statistiek een hoeveelheid van 195.134.000 KG. gezouten haring invoerde, betrok het in 1922 slechts 140.983.000 KG. en in 1923 173.966.000 KG. uit het buitenland. Bovendien was in de beide laatste jaren blijkbaar een veel grooter deel voor herexport bestemd. De uitvoer uit Duitschland toch bedroeg in 1913 slechts 941.000 KG., in 1922 en 1923 echter respectievelijk 35.193.000 KG. en 8.282.000 KG. Rusland importeerde volgens de Engelsche statistiek in 1913 uit Groot-Brittannië en Ierland 181.161.000 KG. en volgens de Noorsche statistiek uit Noorwegen 17.736.000 KG., uit beide landen tezamen 198.897.000 KG. gezouten haring, terwijl, voor zoover uit dezelfde statistieken kan worden nagegaan, in Rusland en de Randstaten in 1922 slechts 33.238.000 KG. uit het eerstgenoemde en 59.144.000 KG. uit het laatstgenoemde land, dus 92.382.000 KG. uit beide landen samen werd ingevoerd, hetgeen een vermindering van dien invoer met meer dan 106 miljoen KG. beteekent.

Voor een deel vindt de daling der invoercijfers voor Duitschland en Rusland haar verklaring in hun gebiedsinkrimping na den oorlog; vooral door de vorming van de republiek Polen. Deze nieuwe staat nam echter in 1922 niet meer dan 30.254.000 KG. uit Groot-Brittannië en Ierland en 3.402.000 KG. uit Noorwegen.

Verder was voor den export naar Duitschland een factor van beteekenis de afstand van Elzas-Lotharingen aan Frankrijk en het sedert den oorlog in het Saargebied ingestelde regime. Waarschijnlijk onder den invloed daarvan ziet men den invoer van Frankrijk toenemen van 2.178.000 KG. in 1913 tot 18.159.000 KG. in 1922 en 15.338.000 KG. in 1923. Bij aandachtige beschouwing der cijfers zal men echter opmerken, dat de inkrimping van het grondgebied van Duitschland en Rusland den achteruitgang van den invoer in deze beide landen niet geheel verklaart en krijgt men den indruk, dat wel degelijk het debiet zelf daar is verminderd.

Een ander opmerkelijk verschijnsel is de verdringing in die landen van de haring van Britsche en Nederlandsche herkomst door het goedkoopere en minder smakelijke Noorsche product in de na-oorlogs-jaren. Reeds is uit het voorgaande gebleken, dat de hoeveelheid pekelharing, welke uit Groot-Brittannië naar het vroegere grondgebied van Rusland ging, verminderde van ruim 181 miljoen KG. in 1913 tot ruim 33 miljoen KG. benevens een deel van de naar Polen uitgevoerde ruim 30 miljoen KG. in 1922, dus met ten minste 118 miljoen KG., terwijl de uitvoer van gezouten haring uit Noorwegen naar dit gebied toenam van minder dan 18 miljoen KG. in 1913 tot ruim

59 miljoen KG. benevens een deel van de naar Polen uitgevoerde ruim 3 miljoen KG. in 1922, dus met tenminste 41 miljoen KG. Volgens de Deutsche statistiek verminderde onze uitvoer naar Duitsland van 70.513.000 KG. in 1913 tot 3.871.000 KG. in 1922 of met 67 miljoen KG. en die van Groot-Brittannië en Ierland van 99.435.000 KG. in 1913 tot 57.166.000 KG. in 1922 dus met ruim 42 miljoen KG., doch nam die van Noorwegen daarentegen toe van 23.480.000 KG. in 1913 tot 74.916.000 KG. in 1922, dus met ruim 51 miljoen KG. De totale uitvoer van gezouten haring uit Noorwegen steeg dan ook van nog geen 3 miljoen KG. in 1913 tot bijna 159 miljoen KG. in 1922.

Men ging in Duitsland en Rusland dus niet alleen minder haring eten, doch gebruikte ook naar verhouding meer haring van goedkoopere en minder smakelijke soort.

Beide verschijnselen hebben natuurlijk dezelfde oorzaak: de vermindering van het werkelijke inkomen, d.w.z. van de koopkracht van het inkomen van de groote massa der bevolking in de betreffende landen. In Rusland was deze uitsluitend het gevolg van een sterken achteruitgang der productie en dus vrijwel algemeen; in Duitsland school de oorzaak niet alleen in den teruggang van het werkelijke nationale inkomen, maar ook in het feit, dat dit meer ongelijkmatig dan vroeger, verdeeld was, waardoor men in de breede volkslagen minder voor zijn voeding kon besteden.

Dank zij de stabilisatie van het Deutsche geld is sinds Augustus van het vorige jaar de vraag naar Hollandsche en Britsche pekeltaring in Duitsland weer aanmerkelijk toegenomen, zoodat zoowel in Engeland en Schotland als hier te lande voor het artikel zeer bevreemdende prijzen bedongen konden worden. De aanvraag is echter beduidend kleiner dan vóór den oorlog. In ons land voer in het begin van den zomer, den tijd, dat de eigenlijke haringteelt aanvangt, weinig meer dan de helft der door de malaise sterk ingekrompen vloot ter haringvangst en ook in Engeland en Schotland wordt de haringvisserij nog niet in denzelfden omvang als vóór den oorlog uitgeoefend.

Nu was weliswaar volgens de Engelsche statistiek de uitvoer van Groot-Brittannië en Ierland naar Rusland in 1923 tot 56.065.000 KG. gestegen, doch hij was nog altijd bijna 23 miljoen KG. kleiner dan het gemiddelde in het 6-jarige tijdvak, voorafgaande aan den oorlog en in het geheel bleef de gezouten-haringexport uit dit land in 1923 nog 177.523.000 KG. beneden het gemiddelde in bovenbedoelde periode; de uitvoer naar Duitsland bedroeg volgens deze statistiek in dat jaar 75.012.000 KG.

Voor een zoodanige verruiming van het debiet van Engelsche en Schotsche haring in Duitsland, dat daardoor de totale uitvoer uit Groot-Brittannië en Ierland het peil van de jaren voor den oorlog zou bereiken, zou de uitvoer daarom naar Duitsland dus moeten stijgen tot 252.535.000 KG. of ruim 58 miljoen KG. boven het jaargemiddelde in het zesjarige tijdvak vóór den oorlog. De totale uitvoer uit Nederland zou, indien andere landen dan Duitsland evenveel als in 1923 bleven betrekken, alleen het peil van hetzelfde tijdvak kunnen bereiken, doordat de export naar Duitsland steeg tot 60.127.000 KG. of rond 6 miljoen minder dan het jaargemiddelde in dat tijdvak. Duitsland zou dus uit beide landen tezamen meer dan 50 miljoen KG. gezouten haring meer moeten betrekken, dan vóór den oorlog, toen zijn grondgebied beduidend grooter was.

Het ligt in de rede, dat zulk een toeneming van de vraag naar Hollandsche en Britsche haring in Duitsland bezwaarlijk te verwachten is.

Veel kans op een beteekenende uitbreiding van den afzet in Polen bestaat er niet. Sinds het voorjaar toch wordt daar van de pekeltaring een zeer hoog invoerrecht geheven. De prijsverhooging, welke daarvan

voor de Poolse afnemers het gevolg is, laat natuurlijk niet na een ongunstigen invloed uit te oefenen op de vraag naar het artikel daar te lande, te meer, omdat door de reductie op het recht voor visch in blik (sardines, enz.), welke de Franschen bij het sluiten van hun handelsverdrag met Polen wisten te bedingen, het prijsverschil tusschen de haring en dit tot zekere hoogte concurrerende artikel reeds geringer was geworden.

De invoer van gezouten haring in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, na Duitsland, Frankrijk en België ons voornaamste afzetgebied, vertoont eer een neiging tot vermindering dan tot toeneming. Althans de totale invoer van gezouten of op andere wijze geconserveerde haring in dat land ging achteruit van 35.038.000 KG. in het fiscale jaar 1912/1913 tot 29.064.000 KG. in 1921/1922 en slechts 16.528.000 KG. in 1922/1923. Niet alleen schijnt pekeltaring daar in verschillende streken minder in den smaak te vallen, dan vroeger, maar de Alaska-haring en andere Amerikaansche soorten doen het Europeesche product sinds eenigen tijd een zware concurrentie aan.

In België en Frankrijk schijnt de grens der expansie van het debiet voorloopig vrijwel bereikt.

Zelfs al wordt dus de haringhandel op Duitsland weer geheel normaal, ook dan nog zal het gemis van een belangrijk deel van het vroegere afzetgebied in Rusland zich sterk blijven doen gevoelen. Niet alleen toch blijft het debiet van onze haring in Rusland daardoor kleiner, maar de Britsche haring, welke anders naar Rusland zou zijn gegaan, zal pogen op de Deutsche markt het Hollandsche product te verdringen; deze markt loopt gevaar op den duur overvoerd te worden; hetgeen op de prijzen een noodlottigen invloed zou hebben en een herstel van de normale toestanden in het haringvisserijbedrijf zou tegenhouden.

Uit dit alles volgt, dat een uitbreiding van den Britschen haringexport naar Rusland voor onze haringvisserij van een bijna even groot belang is, als de toeneming van de vraag naar haring van betere soort in Duitsland.

Er hangt evenzeer van af, of onze haringvisserij weer in vollen omvang zal kunnen worden uitgeoefend, of het bedrijf zich geheel zal kunnen herstellen van de slagen, welke het na den oorlog getroffen hebben, of onze haringvisserijvloot haar vroegere sterkte zal herkrijgen en de haringvisserij haar oude beteekenis voor onze volkswelvaart zal herwinnen.

Zooals bekend is, hebben de onderhandelingen tusschen Groot-Brittannië en Noord-Ierland en Sovjet-Rusland, waarvan de Engelschen zooveel verwachtten voor het herstel van hun handel op laatstgenoemd land, ten gevolge gehad, dat in de eerste helft van Augustus j.l. een overeenkomst tusschen beide landen werd geteekend, waarbij o.a. ook de wederzijdsche handelsbetrekkingen worden geregeld. Indien dit verdrag zou worden geratificeerd, waarop intusschen, gezien de wijze, waarop het in Engeland is ontvangen, weinig kans schijnt te bestaan, zou men zich van de rechtstreeksche gevolgen voor den Britschen haringexport naar Rusland geen overdreven voorstelling moeten maken. De sterke vermindering der vraag naar haring, en naar Britsche en Hollandsche pekeltaring in het bijzonder, in Rusland is n.l. minder aan het ontbreken van regelmatige handelsbetrekkingen tusschen dit land enerzijds en Engeland en Nederland anderszijds te wijten, dan wel aan de sterke afneming der productie in Rusland. Had dat land evenveel voortgebracht als vóór den oorlog, dan zou het veel meer goederen beschikbaar hebben gehad voor export en, welke handelspolitiek de Sovjetregering dan ook had willen volgen, in ruil daarvoor veel meer goederen hebben kunnen en moeten invoeren. En waarom zou van dien grooteren invoer de Nederlandsche en Britsche pekeltaring, dit goedkope en in Rusland zoo gewilde

volksvoedsel, niet evenals vroeger zijn deel hebben gehad?

Dat alleen reeds het herstel der normale betrekkingen tusschen Rusland en Engeland — indien het niet tot de ratificatie van het verdrag mocht komen, b.v. als gevolg van nieuwe onderhandelingen — den invoer van Britsche haring in Rusland sterk zou doen toenemen, lijkt mij daarom niet erg waarschijnlijk. Rusland heeft echter voor de herwinning van zijn vroegere welvaart en koopkracht in de eerste plaats een verandering van zijn economische methoden en in de tweede plaats kapitaal noodig en voor het verkrijgen van beide zou een overeenkomst met het machtige Albion, welke op den duur toch moeilijk achterwege zal kunnen blijven, zeer bevorderlijk kunnen zijn.

P. E. VAN RENESSE.

VERBETERING DER STERFTEKANSSEN EN; ALGEMEENE MORTALITEIT.

Het onderschrift van den heer Methorst bij de opmerkingen, die ik over bovenstaand onderwerp maakte in het vorig No. der „E.-S. B.” noopt mij tot nog een enkele kantteekening. De heer M. meent, dat ik hem verkeerd begreep. Zijn bedoeling was, dat, door het ouder worden der menschheid, in de groep van alle menschen van stel 70 jaar of ouder, die groep als geheel beschouwd, de sterfte zal moeten toenemen!

Het komt mij voor, dat de heer M. inderdaad deze meening zal moeten herzien. Indien hij de moeite wil nemen, uitgaande van de 70-jarige mannen, die volgens de sterftetafel thans uit een aanvangscijfer van 100.000 geboren en nog in leven zijn, te becijferen hoe het sterftecijfer voor die groep als geheel, op dit oogenblik 10,38 pCt., zou worden indien men, het voor hem gunstigst geval, aanneemt, dat alle menschen en dus ook de 70-jarigen 100 jaar oud worden en dan sterven, dan zal hem blijken, dat het sterftecijfer voor die groep niet stijgen zou, maar dalen tot ongeveer $\frac{1}{3}$ van het tegenwoordige.¹⁾

Indien het dus vaststaat, dat daling van de sterfte, die ik, gelijk ik uitdrukkelijk te kennen gaf, ook thans nog voor mogelijk houd en waarop ik hoop, de totale sterfte niet, zooals de heer M. veronderstelt, eerlang moet doen stijgen, dan mag men op die stijging natuurlijk ook niet een beroep doen ten betooge, dat mede daardoor eerlang van zelf de stabiliteit der bevolking zal worden verzekerd. Die stabiliteit is enkel te verwezenlijken hetzij door daling van het geboortecijfer, of door toeneming der specifieke sterfte in de verschillende levensjaren.²⁾ Treedt deze laatste niet

1) Welk bezwaar er zou kunnen bestaan om, waar het geldt den invloed te onderzoeken van verbetering der specifieke sterfteverhoudingen op de algemeene mortaliteit, den opbouw van zeker uit een gegeven aanvangscijfer groeiend bevolkingscomplex te berekenen in de onderstelling, aanvankelijk dat de bestaande sterftekanssen onveranderd blijven, en vervolgens, dat die in alle leeftijdsklassen behalve die der alleroudsten verbeteren, ontgaat mij.

2) Natuurlijk moest ik, om den specifieke invloed van verbeterde sterfteverhoudingen op het bevolkingsaccres na te gaan, van een constant gedacht geboortecijfer uitgaan. De heer M. had immers verhooging van de sterfte in de hoogste leeftijdsklasse, en via deze van het totale sterftecijfer „alleen door het feit” van het ouder worden gemotiveerd geacht. Het is onjuist, dat de heer M. in zijn verweer op dit punt de praemisse eener dalende nataliteit stelt. Ik zal hierop thans echter niet verder ingaan. Slechts merk ik op, dat, voor zoover daling der nataliteit den opbouw der bevolking wijzigt, en dientengevolge het algemeene mortaliteitscijfer verhoogt, men bij dit laatste feit te doen heeft met een gevolg der verminderde geboorten. Causa causae est causa causati. De stabiliseering van het bevolkingscijfer zal dan in dubbelen zin van daling der nataliteit het gevolg zijn, direct en indirect. Een argument voor de door mij bestreden stelling van den heer M., dat de verbetering der sterftekanssen de stabiliseering bevordert, is in die daling der geboorten dus niet gelegen. Verbetering der sterftekanssen, hoe gewenscht ook kan, op zichzelf beschouwd, het bereiken eener stabilisatie der bevolking enkel maar vertragen.

in dan blijft het algemeen sterftecijfer, al naar de omstandigheden, constant of daalt verder, en zal de stabiliteit van het bevolkingscijfer, indien zij wordt verwezenlijkt, dus van daling der nataliteit, en alleen van deze, het gevolg blijken te zijn.

C. A. VERRIJN STUART.

Utrecht, 30 October 1924.

* * *

Naar aanleiding van het bovenstaande mijnerzijds nog een enkele opmerking. De heer Stuart redeneert thans ten aanzien van de groep van 70 jaar en daarboven, gelijk hij in zijn vorig artikel deed ten aanzien van de geheele bevolking. Hij gaat thans van de onderstelling uit, dat de sterfte in de groep van 70 jaar en daarboven gedurende 30 jaar blijft gelijk die thans is; dit is evenzeer ongeoorloofd voor het maken van een juiste vergelijking als zijn vroegere onderstelling, dat de sterfte honderd jaar constant zou kunnen blijven. Men moet nagaan hoe laag de sterfte in deze groep zou zijn gedaald op het moment, waarop de sterfte in alle leeftijdsklassen zal zijn uitgedaald. Laatstbedoelde sterfte zal ook dan weer lager komen te liggen dan het $\frac{1}{3}$ gedeelte van de tegenwoordige sterfte in die groep, om daarna te stijgen tot dit $\frac{1}{3}$ gedeelte.

We doen m.i. het beste om, wat deze door mij verwachtte ombuiging der sterftelijn naar boven betreft, de resultaten af te wachten van de proef, welke ik aan het slot van mijn vorig artikel noemde. De heer Fonck, oud-administrateur bij het C. B., zal deze proef uitwerken en onder zijn naam te zijner tijd publiceren.

H. W. METHORST.

Den Haag, 1 Nov. 1924.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DUITSCHER HANDELSPOLITIEK.

I.

Van von Bülow tot aan den wereldoorlog.

Prof. Dr. Th. Plaut te Hamburg schrijft ons:

Wie op grond van uiterlijke kenteekenen oordeelt komt gemakkelijk tot de slotsom, dat de economische politiek, door von Bülow van 1900—1909 gevoerd, niet genoeg kan worden geprezen. Beschouwen wij de resultaten van de ontwikkeling in de periode von Bülow, welke dit oordeel te rechtvaardigen schijnen, wat nader. Zij zijn in een Memorandum van Helfferich over Duitschlands economische ontwikkeling en volksvermogen van 1888—1913 samengebracht, ten einde deze conclusie te rechtvaardigen, doch het zou ongetwijfeld beter zijn geweest den dag niet te prijzen, voor de avond zou zijn gekomen. Ofschoon in de jaren tachtig de Duitse bodem niet in staat was haar bewoners te voeden en jaarlijks uit dezen hoofde meer dan 130.000 menschen emigreerden, was het om en bij 1912 noodzakelijk geworden, arbeiders uit andere landen aan te trekken, terwijl de emigratie tot een minimum van rond 18.000 menschen per jaar terugliep.¹⁾ De suikerconsumptie steeg van 1885/6 tot 1910/11 van 6,8 tot 19,0 KG. per hoofd per jaar, die van koffie van 2,38 op 2,79, van cacao van 0,16 op 0,83, van thee van 0,04 op 0,66 (deze laatste voor de periode 1886/90 tot 1911). Het volksinkomen is volgens dezelfde, doch ook volgens andere schattingen, van ca. 410 M. per hoofd per jaar in 1896 tot meer dan 600 M. in 1912 gestegen, heeft daarmede het gemiddelde inkomen in Frankrijk belangrijk overtroffen en is dicht in de nabijheid gekomen van het Engelsche. Het totale inkomen der bevolking werd in 1912 op 40 milliard M. per jaar geschat, bij een

1) Men is gerechtigd, ook de jaren na het aftreden van von Bülow tot aan het uitbreken van den oorlog tot de Bülowperiode te rekenen, althans voor de economische politiek, aangezien de onder hem uitgevaardigde wetten eerst later volledig tot uitwerking kwamen.

volksvermogen van 300 tot 320 milliard en een jaarlijksche toeneming hiervan gedurende de laatste jaren met 6 milliard.

Een wezenlijk deel van het inkomen vormt de winst uit den buitenlandschen handel. Op de bevordering van dezen laatsten en van de internationale handelsbetrekkingen was derhalve de geheele handelspolitiek van Fürst von Bülow gericht.

In de eerste plaats volgen hieronder de cijfers.

Invoer voor binnenlandsch verbruik en uitvoer van in eigen land geproduceerde goederen in millioenen Mark.

Jaren	Totaal		Grondstoffen		Half-fabrikaten		Voeding- en genotm.	
	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1895	4246	3424	1805	722	926	2180	1390	416
1900	6043	4753	2803	1111	1200	2982	1763	518
1905	7129	5732	3457	1401	1328	3824	2344	507
1910	8934	7475	5083	1918	1368	4796	2483	761
1913	10770	10097	6242	2657	1479	6396	3049	1043

Direct valt de snelle groei der totaalcijfers op, doch ook een snelle stijging van den uitvoer van grondstoffen, halfabrikaten en voedingsmiddelen. Hoe dit te verklaren? Duitschland, een midden-Europeesche industriestaat bij uitnemendheid, exporteert grondstoffen en levensmiddelen, heeft in 1913, het laatste jaar voor den oorlog, een vrijwel in evenwicht verkeerende handelsbalans en herinnert in de structuur van deze laatste levendig aan de grondstoffenlanden der nieuwe wereld en in het bijzonder aan de Vereenigde Staten van Noord-Amerika! Doch het zijn bedrieglijke beelden, die wij hier zien; zij schijnen de werkelijkheid anders voor te stellen, dan zij is. Indien men den sluier van de cijfers van den buitenlandschen handel uit de periode-Bülow wil afrukken, moet men midden tusschen de problemen dezer laatste gaan staan.

* * *

Von Bülow's handelspolitiek streeft een drieledig doel na: bescherming van den landbouw, bescherming van de industrie, bescherming van de financieele belangen van het Rijk. De bedoelingen van von Bülow worden wellicht het duidelijkst uitgedrukt op blz. 305 van zijn „Deutsche Politik“:

„Een schip zonder voldoende ballast, met te hooge masten en te zware takelage, slaat om. De landbouw is en blijft de ballast; industrie en handel moeten masten en zeilen zijn; zonder hen komt het schip niet vooruit, doch zonder ballast slaat het om.“

Dit drieledig doel bevat echter twee strijdigheden. In de eerste plaats werpt een volkomen beschermend stelsel geen groote ontvangsten voor den fiscus af, aangezien het de buitenlandsche concurrentie uitsluit. De bevordering van den landbouw maakt de totale productie duurder en verlamt daardoor het concurrentievermogen van handel en industrie. Men heeft vaak opgemerkt, dat de synthese dezer antihesen in een gematigd beschermend stelsel was gelegen en heeft derhalve beweerd, dat het systeem-Bülow gematigd zou zijn geweest. Zeker kon men in andere staten van het Europeesch Continent nóg hogere tariefmuren aantreffen; niettegenstaande dat schijnt het mij echter wel wat rijkelijk optimistisch, graanrechten, die 50 tot 75 pCt. van de wereldmarktprijzen uitmaken — en aan een stelsel van invoerbewijzen zijn vastgekoppeld, dat verhooging van het binnenlandsche graanprijzenniveau met het geheele invoerrecht ten gevolge heeft — de bijna volledige invoerverboden voor vleesch en geslacht vee, het absolute verbod voor den invoer van bevroren vleesch, als gematigd aan te duiden. De bescherming der industrie was bovendien niet veel minder. Zoo eenvoudig is de antithese niet op te lossen. Wel werd het financieele belang van het Rijk gered door het feit, dat de Deutsche landbouw alleen onmogelijk de

Duitsche levensmiddelenmarkt kon verzorgen. De noodzakelijke invoer van minstens 25 pCt. der landbouwproducten was groot genoeg, om de graanrechten tot de ruggegraat van de Rijksfinanciën te maken.

Doch het nadeel, dat de industrie ondervond van het duurder worden der levensmiddelen en tegelijkertijd de omstandigheid, dat de vestigingsplaats der meeste industrieën in Duitschland niet absoluut gunstiger, doch zelfs vaak ongunstiger is dan in het buitenland, maakte een gecompliceerde oplossing van de tweede antithese noodzakelijk. Deze oplossing berust op het invoeren van een gespecialiseerd tarief, gedifferentieerdspoorwegtarieven, bevordering en ondersteuning van het kartel- en monopoliezeven, bevordering en volledige benutting der kapitaalconcentratie. Een paar woorden ter toelichting.

In jarenlange commissoriale beraadslagingen, waarin belanghebbenden uit alle industrieën en bedrijven gehoor vonden, werd een tarief uitgewerkt, dat onder 946 nummers op 40 bladzijden van 3 kolom, ongeveer 5400 verschillende goederenomschrijvingen bevat. Deze specialiseering van het tarief heeft tot doel, alle voor- en nadeelen van de Deutsche industrie in den internationalen concurrentiestrijd te compenseeren, de zwakkeren te beschermen, doch ook de sterkeren niet al te zeer te benadeelen, aangezien er wel geen artikel bestaat, waarvan het eigen land niet tegelijkertijd consument is, indien het dit produceert. Bescherming benadeelt echter steeds den consument, zoo spoedig zij den producent beteekenend helpt en de consument verlangt in zijn eigenschap van producent dan op zijn beurt bescherming. Een voorbeeld: De Deutsche bezitter van eikenhakhout had belang bij een hoog invoerrecht op buitenlandsche looistoffen. Aangezien hij tevens tot den landbouw behoort, vindt hij zonder meer gehoor voor zijn wenschen bij von Bülow. Dan verlangen echter de looierijen, welke de eikenschors gebruiken, gerechtvaardigde bescherming voor hun leder, want wanneer de looistof te duur wordt, verliezen zij niet slechts de buitenlandsche, doch ook de binnenlandsche markt. Op zijn beurt verlangt daarop de schoenfabrikant een invoerrecht op schoenen, of wel wijst hij invoerrechten op leder af. De consument ten slotte, die de schoenen moet dragen, verlangt bescherming van de onderneming, waarin hij werkzaam is, wanneer hij bij zijn aankopen een prijs moet betalen aan producenten in andere fabrieken. Zoo moest er dus zorgvuldig op gelet worden, dat onder al deze algemeene beschermende maatregelen het internationale concurrentievermogen van Duitschland niet leed. Vandaar sterke specialisatie en waar een industrie zich door bijzondere omstandigheden zonder bescherming kon handhaven of slechts geringe bescherming noodig had, een streven, deze laatste aan deze situatie aan te passen.

De invoerrechten werden aangevuld door een zorgvuldig uitgewerkt stelsel van spoorwegtarieven, want in het bijzonder op groote afstanden zijn de spoorvrachten vaak van veel grootere beteekenis dan de invoerrechten. Zoo was een schier eindeloze rij van uitzonderingstarieven, zeehaventarieven en dergelijke uitgevaardigd, welke als het ware de exporteerende binnenlandsche industrie dichter bij de havens bracht, daardoor het vermogen, met de gunstiger gelegen industriele centra van België, Engeland en Holland te concurreeren, bevorderde en er terzelfder tijd toe leidde, aan de havens van Hamburg en Bremen de voorkeur boven Antwerpen, le Havre, Triest en Rotterdam te geven. Anderzijds konden de verhoogde invoerrechten de concurrentie van het buitenland bemoeilijken.

Zoo kon de binnenlandsche industrie zich in een concurrentie-vrije thuismarkt verheugen. De wetgever zag in den regel gaarne, dat zij van dezen toestand gebruik maakte om zich tot hechte kartels en syndicaten aaneen te sluiten; of hij echter ook gaarne zag, dat zij deze sterke positie benutte om het volle

invoerrecht op de binnenlandsche markt te laten drukken en het buitenland tegen wereldmarktprijzen, of nog daar beneden, te bedienen, valt niet te zeggen. Hij zag het misschien in het geheel niet, hetgeen bij een bureaucratische administratie alleszins mogelijk is. In ieder geval was het duidelijk, dat men op de wereldmarkt zijn producten niet tegen die prijzen kon afzetten, welke het binnenland betalen moest. Dit is wat men „dumping” noemt, hetgeen van tijd tot tijd zelfs nog door verborgen premiën werd bevorderd. ¹⁾

Deze beschermende, industriele en kartelpolitiek leidde tot een geforceerden export, derhalve tot een verhoogden import, hetgeen in de cijfers van den buitenlandschen handel bovenvermelde misleidende voorstellingen gedeeltelijk tot gevolg had.

In het Duitsche bankwezen vond de industrie een financieele, vrijwel eenzelfde doel nastrevende leiding, die haar tevens steunde op een wijze, die wel, behalve in de Vereenigde Staten, nergens anders voorkomt. Tot in de onderste lagen der bevolking strekte zich het zuigapparaat van de bankconcerns uit, ten einde het in Duitschland zoo zeldzame en toch zoo noodzakelijke kapitaal te verzamelen. De spaarbanken verzamelden de penningen van den kleinen man, de coöperatieve banken de middelen van de handwerkers en landbouw, de depositokassen de voor het betalingsverkeer noodzakelijke middelen der bezittenden. Het geld werd als „report”-geld voor de financiering van naamlooze vennootschappen en den Staat aangewend, stroomde als gevolg van disconteerings de particuliere industrie toe, door emissie en beleening van pandbrieven den landbouw, waaraan ook nog andere wegen openstonden.

De hierboven geschilderde, zeer snelle ontwikkeling van de Deutsche volkswelvaart, is het resultaat van het richten van dit geheele complex van maatregelen op een vast omlijnd doel.

Doch dit alles kon niet verhinderen, dat langzamerhand het prijsniveau in het binnenland begon te stijgen en pessimisten meenden reeds te kunnen vaststellen, dat het vrijhandelsland Engeland, na de eerste jaren van het grootste succes van von Bülow's handelspolitiek, weder bezig was terrein te winnen.

Doch dit oploopen van het prijsniveau, dat vaak aan een daling van de goudwaarde wordt toegeschreven, — naar ik geloof ten onrechte — is niet het eenige euvel, dat deze neomercantilistische politiek van de twintigste eeuw aankleefde. Veel gevaarlijker was het, dat alle groote mogendheden dezelfde middelen aanwendden. Zoo geraakte de industrie van het Europeesche Continent in een impasse, want alle staten omgaven zich met hooge tariefmuren en trachtten krampachtig goederen te exporteeren. Doch wie kon deze afnemen? Een stijgend prijsniveau in het binnenland en vrees voor het verdwijnen der afzetgebieden zijn de spoken van het Neomercantilisme, de antithese dezer ontwikkeling. De uitweg scheen in het verkrijgen van nieuwe afzetgebieden gelegen. In zooverre de grondstofflanden niet tot het koloniale gebied der groote mogendheden behoorden, gold het derhalve hen te „ontsluiten” „vreedzaam te doordringen”, aldaar goedkope grondstoffen te verkrijgen, ten einde de industrie te voeden en de productie aan hen te verkoopen. Zoo hoopte men door goedkope grondstoffen en door vergrooten afzet het prijsniveau te kunnen verlagen en vervolgens ook den nationalen afkeer van buitenlandsche goederen en hooge tarieven te kunnen overwinnen.

Doch welke afzetgebieden stonden na 1907 voor deze concurrentie nog open? Australië behoorde tot het Britsche wereldrijk; in Oost-Azië had Japan een

¹⁾ Binnen het kader dezer beschouwingen moet ik er belaa van afzien, op technische bijzonderheden in te gaan. Ik verwijs hiervoor naar mijn bij B. G. Teubner verschenen boek over Deutsche Handelspolitiek, waar ook de desbetreffende litteratuur wordt opgegeven.

bijzondere positie, al openden zich in China nog groote mogelijkheden. Op Klein-Azië en Arabië na bevond zich de rest van Azië in vaste handen; hetzelfde gold voor Zuid-, West- en Oost-Afrika. In Amerika kwamen de Vereenigde Staten en Canada in het geheel niet in aanmerking; Midden- en Zuid-Amerika ontwikkelden snel eigen industrieën, zoodat de markten daar weliswaar voor het heden goed waren, doch niet voor de toekomst. Buiten hen bleef als gebied voor vrije concurrentie bijna niets anders over dan de oeverstaten van de Middellandsche Zee en het is voldoende een paar namen te noemen, om aan te toonen, hoe heftig de concurrentiestrijd hier ontbrandde: De inlijving van Bosnië en Herzegowina bij Oostenrijk-Hongarije, de Acte van Algeciras en de Marokko-overeenkomst, de Tripolitaansche oorlogen tusschen Italië en Turkije, het complex van vragen, verbonden met den Bagdadspoorweg, zijn etappen in dezen strijd, welke onmiddellijk naar den wereldoorlog voerde.

De handelspolitiek van dezen laatste zelf kan thans, op enkele kleinigheden na, onbesproken blijven. Zij is, nadat de oorlog geëindigd is, in tegenstelling tot die uit de Bülow-periode, niet meer actueel. Aan deze laatste echter knoopt het Verdrag van Versailles en het Dawes-rapport direct aan. Slechts één maatregel uit oorlogstijd moet worden vermeld, nl. het afschaffen van alle invoerrechten op en verboden voor levensmiddelen. Want ofschoon deze, gelijk aangetoond, oorzaak zijn geweest van de andere hooge rechten, heeft von Bülow's tarief voor het overige geen wijziging ondergaan, indien men van een aantal verhoogingen van de rechten op thee, koffie, tabak enz. afziet.

TH. PLAUF.

(Slot volgt.)

DE VOORUITZICHTEN VOOR DE BRITSCH-INDUSTRIE.

De heer F. W. Forge te Londen schrijft ons:

In de laatste paar weken hebben twee gebeurtenissen plaats gevonden, die zeer wel van verreikenden invloed kunnen zijn op de toekomst der Britsche industrie. Ik heb natuurlijk het oog op het in werking treden van het Dawes-rapport en het niet alleen tot het bewind, doch ook tot de macht terugkeeren der Conservatieve Partij. Het is duidelijk — om in de eerste plaats het tweede punt te behandelen — dat met een absolute meerderheid van meer dan tweehonderd boven alle andere partijen de conservatieven onder de leiding van Baldwin gedurende vier jaar een zeer groote vrijheid van beweging zullen hebben, tenzij oneenigheid in den boezem der partij ontstaat. Baldwin's neiging tot protectie is te wel bekend om er hier nog over uit te weiden; diens gevolg echter zal het handelspolitieke vraagstuk in de naaste toekomst wel weder aan de orde komen. Weliswaar heeft Baldwin Protectie met een groote „P” laten varen, uit eerbied voor het ondubbelzinnig vonnis, in December j.l. door de kiezers geveld, toen hij deze kwestie tot inzet der verkiezingen maakte, doch over het hoofd mag niet worden gezien, dat hij gedurende de campagne der laatste weken voortdurend gedoeld heeft op Rijksvoorkeur en de ontwikkeling van de Safeguarding of Industries Act. In zooverre Imperial Preference beperkt wordt tot verlaging beneden het algemeen niveau van de tarieven, geheven van goederen uit de koloniën, kan niemand beweren, dat hierin protectie schuilt, doch aangezien het niet onwaarschijnlijk is, dat begunstiging der Dominions als voorwendsel zal worden gebruikt voor het heffen van rechten van den invoer uit andere landen, wordt het geval geheel anders en zou het land op deze wijze den weg van den vrijhandel gaan verlaten.

Van een dergelijke handelwijze valt intusschen veel minder gevaar te duchten dan van de zooeven genoemde wet. In herinnering zij even gebracht, dat de Safeguarding of Industries Act de Regeering de bevoegdheid geeft, een recht te heffen van goederen,

waarvan de vervaardiging of de voortbrenging hier te lande, bij vrije concurrentie met andere landen, gevaar zou loopen, indien de betrokken industrieën z.g. „Key Industries” zijn. De term is van een gepaste vaagheid. Niemand heeft er tot dusverre nog een definitie voor gevonden, doch het lijdt weinig twijfel, dat onder een conservatieve regeering met een absolute meerderheid en een Eersten Minister, die een jaar geleden geloofde, dat de eenige hoop, het werkloosheidsvraagstuk op te lossen, gelegen was in „protectie”, zijn beteekenis eenigszins aan elasticiteit zal winnen onder den druk, die zeker zal worden uitgeoefend door het groote aantal fabrikanten, van oordeel, dat het toch zooveel prettiger zou zijn, over een marge voor tegenslagen te beschikken. Een marge is natuurlijk een zeer aangename zaak, doch het zou veel beter zijn, haar te verkrijgen door meerdere efficiency in een of ander opzicht, dan uit de zakken van een andere groep der bevolking, met steun van een welwillende Regeering. Hierin zit de knoop, want het is niet, omdat protectie, hoe ook vermomd, tot hogere prijzen leidt, doch omdat het „de minder efficiënten beschermt tegen de concurrentie der meer efficiënten” — de aanhaling is uit een redevoering van een krachtigen steunpilaar der rubberbeperking —, dat zij waarschijnlijk nadeelige gevolgen voor onze nationale welvaart zal hebben. Men dient derhalve rekening te houden met de waarschijnlijkheid, dat althans ten aanzien van sommige industrieën spoedig beschermende rechten van kracht zullen worden, evenals met de mogelijkheid, dat de reactionnaire beweging in Engeland gevolgd zal worden door een gelijk loopende ontwikkeling in sommige continentale landen. Een bemoedigende kant van de situatie is echter, dat iedere industrie, welke onder de wet zal willen vallen, zich op een bepaald geval moet beroepen, dat waarschijnlijk door den Board of Trade zal worden onderzocht. Dit Departement zal zeker het bewijsmateriaal nauwgezet onderzoeken en dienovereenkomstig rapporteeren, zoodat de meeste extrême gevallen zeker door de zeef zullen vallen.

Indien wij thans overgaan tot de mogelijke uitwerking, die de beweging, Duitsland weder op de been te helpen, op het Britsche bedrijfsleven zal hebben, blijkt, dat de moeilijkheid haar aard en beteekenis te schatten, zeer is toegenomen door den twijfel, welke bestaat ten aanzien van de tariefpolitiek der Britsche en Centraal-Europeesche regeeringen. Eenige resultaten echter zijn reeds aanwijsbaar en mogen hieronder kort worden samengevat. Gedeeltelijk vooruitlopende op de verleëning van credieten aan Duitsland en gedeeltelijk als gevolg van de reeds verleende, is er een aanzienlijke opleving te bespeuren geweest in de vraag naar een aantal levensmiddelen en grondstoffen, waarvan tarwe, thee, rubber, koper, jute en Chili-salpater vermeld dienen te worden. Bijna geen dezer goederen is van groot direct belang voor de Britsche industrie, ofschoon alle in aanzienlijken omvang afhankelijk zijn van het Britsche kapitaal, doch desondanks heeft de vraag naar Britsche fabrikaten uit verschillende landen, in het bijzonder uit eenige der Zuid-Amerikaansche republieken, een toeneming vertoond. Op deze indirecte wijze verwacht Groot-Brittannië in hoofdzaak van een herleving der industriele bedrijvigheid en een terugkeer van de welvaart in Duitsland profijt te trekken. Wanneer hier speciaal van Duitsland wordt gesproken geschiedt dit slechts, omdat dit land de sleutel geacht wordt, diedeboeien zal ontsluiten, waarin op het oogenblik het Europeesche bedrijfsleven is gekluisterd. Men neemt aan, dat naarmate Duitsland aan den internationalen handel meer gaat deelnemen, de bedrijvigheid in de omringende landen zal toenemen en het herstel van Rusland een fysieke, zoo geen politieke mogelijkheid wordt. Het herstel van Europa zal langzaam maar zeker leiden tot een vermeerderde vraag naar voedingsmiddelen en grond-

stoffen en tot het aanpassen van den prijs van deze groep van goederen aan dien der andere producten, welke thans onbehoorlijk hoog is. M.a.w. tot een terugkeer tot normale omstandigheden en een algemeene toeneming van den wereldhandel, waarin naar wordt aangenomen, Groot-Brittannië, gelijk voor den oorlog, een belangrijke rol zal spelen. Het is thans van belang na te gaan, tot op welke hoogte deze verwachtingen op het huidig oogenblik gerechtvaardigd zijn. Met terzijdelating van de kwesties met betrekking tot de overeenkomsten tusschen Britsche en andere ondernemingen, om het afzetgebied te verdeelen en alle prijsvereenkomsten etc., welke ongetwijfeld van aanzienlijk belang zullen zijn, rijst de vraag, hoe de Britsche industrie, bij 1913 vergeleken, is toegerust voor den internationalen concurrentiestrijd. Hier komt het op aan, mits de algemeene economische redeneering opgaat, dat de bedrijvigheid is als een sneeuwbal, die eens aan het rollen gebracht, daarmee voortgaat en steeds grooter wordt. Algemeen wordt op het oogenblik in Engeland geklaagd, dat de loonen te hoog zijn, waarbij dan komt de klacht over de verminderde efficiency der werklieden en over het feit, dat de continentale en in het bijzonder de Duitse industrie, dank zij de inflatie in staat is geweest, haar fabrieken op de meest moderne wijze uit te rusten en haar obligatieschuld tot een onbeteekenend bedrag terug te brengen. Hieraan zou men nog kunnen toevoegen — hetgeen meestal niet geschiedt, — dat talrijke landen er tot op zekere hoogte zelf in slaagden goederen te vervaardigen, welke wij hun gedurende de oorlogsjaren niet konden leveren. Het is ook een gewone conclusie, dat de Britsche industrie hopeloos in het nadeel is, tenzij de loonen worden verlaagd. Aangezien het nu hoogst onwaarschijnlijk is, dat de werkelijke loonen binnen afzienbaren tijd aanzienlijk zouden kunnen worden verlaagd, zou deze redeneering tot een zeer sombere conclusie leiden, indien de meerderheid onzer industrieën haar politiek hierop baseerde. Gelukkig echter zijn in Engeland, zij, die het meest praten, degenen, die het minst doen en een groot en toenemend deel der Britsche industrieelen ziet in, wat kan worden gedaan om hun positie te verbeteren. Een goed voorbeeld levert de Consett Iron Company. Sinds het begin van 1919 is de leiding van dit concern bezig met een algeheele reconstructie der fabrieken. Deze zal in het begin van het volgende jaar gereed komen en de President-Commissaris gelooft, dat de maatschappij dan in staat zal zijn het hoofd te bieden aan welke concurrentie ook. Hij spreekt geen woord over lagere loonen of zelfs betere prestatie en toch is het meer nog de geringe prestatie van vele arbeiders dan hooge loonen, die den kostprijs zoo hoog maakt. Mogelijk heeft hij een middel gevonden, om zijn arbeiders tevreden en efficiënt te maken. In ieder geval heeft hij zich het feit gerealiseerd, dat de industrieelen hier te lande niet moeten verwachten, dat zij hun plaats zullen behouden, tenzij zij zich tot het uiterste inspannen om op de hoogte van den tijd te blijven. Schijnbaar gelooft hij, dat indien zij dit doen, succes hun deel zal zijn. Het geval der Consett Iron, ofschoon één der beste ondernemingen van zijn soort, is in geen deele een alleenstaand voorbeeld, noch is de hervorming der fabrieken beperkt tot de ijzer- en staalindustrie. Er zijn evenwel ook nog blijken van het geloof, dat de vooroorlogsche methoden goed genoeg zijn. Gelukkig kan worden gezegd, dat dit inzicht van minder beteekenis is dan het was en tenzij het aan aanhangers wint onder den invloed van beschermende rechten, schijnt er goede grond, te hopen, dat de nodige stappen zullen worden gedaan om aan dit land zijn rechtmatig aandeel in den wereldhandel te verzekeren.

F. W. FORGE.

AANTEKENINGEN.

De Noteeringskwestie te Amsterdam.
— Bij het verschijnen van dit nummer zal een referendum der leden van de Vereniging voor den Effectenhandel juist hebben beslist, of de proef met het nieuwe noteeringssysteem voor Staatsfondsen, door het Bestuur aanvankelijk per 3 November 11. aangekondigd, al dan niet zal worden genomen. Was het Bestuur van het bestaan eener bevestigend antwoordende meerderheid overtuigd geweest, het zou de proefneming wellicht niet hebben opgeschort. De kans schijnt derhalve groot, dat een meerderheid tegen zal zijn en, naar hieruit welhaast zeker voortvloeit, t. z. t. de reglementswijziging zal worden verworpen, zonder dat de voorstellen der Commissie — waarvan men, naar het schijnt, uit hetgeen het Bestuur daaruit overnam, maar een zeer onvolledigen indruk krijgt — zelfs ook maar gedeeltelijk een kans zullen hebben gehad, hun doeltreffendheid te bewijzen, waarmede alle arbeid der Commissie van Voorbereiding vergeefs zou zijn geweest.

Van de beschouwingen, aan het voorstel gewijd, volgt hieronder hetgeen wij er over aantreffen in het beursbericht der firma Patijn, van Notten & Co.

Middenkoers-Carthago moet vallen, heeft Cato-Bernhard nu al jaren schijnbaar vergeefs geroepen, maar de vervulling zijner wenschen schijnt dan nu toch inderdaad een stap naderbij te zijn gekomen. Het is voor de hoeklieden in Nederlandsche staatsschuld wel niet aangenaam, dat de grond nu juist onder hun standje wordt weggegraven, maar er is niets aan te doen. Op 3 November zal de eerste explosie onder de middenkoers-borstwering plaats vinden. Met welk resultaat?

Zoals het altijd gaat heeft iedereen al aanstonds een opinie en wordt de nieuwigheid over het algemeen sceptisch beoordeeld; de proef moet mislukken en in elk geval zal in wezen alles bij het oude blijven. In afwachting van het antwoord, dat de praktijk zal geven, kan alvast het karakter van den nieuwen maatregel meer van nabij worden bekeken.

Inplaats van op een enkele schaal, zullen voortaan de koersen (voorloopig nog maar alleen die van onze nationale staatsfondsen) door de koks uit het bestuur gereserveerd worden op vier schotels. En daarbij zal de ouderwetsche Hollandsche middenkoerskost — waartegen de meesten mopperden, maar die zelfs niet één als hij eens een oogenblikje eerlijk tegenover zichzelf was heelemaal missen wilde — vermengd worden met Deutsche en Engelsche ingrediënten. In de eerste noteeringsperiode, die 10 minuten duurt, krijgt men geen kruimeltje middenkoers, maar bij wijze van voorgerecht, om den eetlust op te wekken, uit Berlijn geïmporteerd hors d'oeuvre. En daarna komen 2 gangen met nog een „toetje”, die wat substantie aangaat onderling weinig verschillen en wier smaak sterk doet denken aan de keuken in Lombardstreet. De noteering van een enkelen koers (hoofdkoers genaamd), met aanduiding van den toestand van de markt te 1 uur 40 door de woorden: gedaan, gedaan en laten, enz., is typisch Berlijnsch. En het aantekenen van de vervolgens gedane affaires in 3 perioden heeft veel van het Londensche „business done” systeem. Het zal allicht heel moeilijk zijn op dit gebied iets nieuws te ontdekken, maar we zijn ook hier weer echte Hollanders, wier virtuositeit bestaat in het afkijken van wat anderen reeds lang voor ons deden en in het handig combineren en toepassen van gegevens uit den vreemde.

Het nieuwe menu is een proef en daarom zou critiek prematuur zijn. Dat het bestuur eerst eens op beperkt terrein op verkenning uit wil gaan, getuigt van voorzichtig en wijs beleid. In de keuze van dat terrein komt het echter reeds aanstonds in aanraking met den weerstand, dien de bestaande omstandigheden bieden. Zij, die den middenkoers de schuld geven belemmerend op den omvang der affaires te werken, denken daarbij stellig niet in de eerste plaats aan den hoek der staatsleeningen, maar veel meer aan de talloze „stille hoeken”, welke slechts zelden „open” komen en waarin de handel en de koersen door enkelen worden beheerscht en vastgesteld. Het moge waar zijn, dat ook in de hoeken der Nederlandsche Schuld het rechtstreeks contact tusschen verkoopers en koopers te wenschen laat en dat de koersen niet steeds de zuivere uitdrukking zijn van de verhouding tusschen vraag en aanbod, maar het valt toch anderzijds niet te ontkennen, dat van den gewraakten wantoestand wel sprekender voorbeelden zijn aan te halen en dat men doorgaans toch wel op

bevredigende wijze zijn orders in staatsschuld kon uitvoeren. De aard der fondsen — haast altijd ruime vraag en geringe koersfluctuaties — werkte daartoe trouwens ook mede. Maar men moest nu eenmaal met de proef ergens beginnen en dan is het zeker ook anderzijds weer waar, dat een aldus gesitueerde hoek zich juist voor een zoo zuiver mogelijk en weinig schade doend experiment goed leent. Voor een proef met het „business done” stelsel zou anders de hoek der Koninklijke Olie's veel beter geschikt wezen, maar daar kan er geen sprake van zijn het veelkoppig handelaarskluwen 10 minuten te laten broeden op een „hoofdkoers”. Wij verdenken er daarom het bestuur een beetje van, dat het een hoek heeft gezocht, waarin twee systemen tegelijk zouden kunnen worden beproefd om des te spoediger na vergelijking een meer definitieve keus te kunnen doen. Niet onvernuftig dan!

Het knippen van de eene ongedeelde noteering van 1 uur 40 af in drieën is een variatie op het bestaande stelsel en maakt niet het meest nieuwsgierig. Dat het publiek daardoor meer orders zou geven, is bij deze soort fondsen niet te verwachten. Ook het „clearen” van de provincie behoeft dientengevolge allerminst te verdwijnen. Waarom kan men niet clearen op den middenkoers der 2de, 3de of 4de periode of op dien der 3 perioden te zamen genomen, of desnoods facultatief op den hoofdkoers „gedaan” en den middenkoers daarna bijaldien er geen hoofdkoers „gedaan” tot stand kwam. Daarentegen zal deze hoofdkoers de belangstelling in hooge mate gaande maken. Onbekend maakt voorzichtig en voorloopig zullen vele commissonnairs de kat eens uit den boom willen kijken en nog gaarne op de basis van een of andere middenkoers-constructie blijven afdoen, waarbij ze zeker op hulp van de hoeklieden wel zullen mogen rekenen. De hoofdkoers zal dienst moeten doen als indicatie van den markttoestand, maar juist omdat alle affaires in de eerste 10 minuten nog maar een voorloopig, partijen niet bindend, karakter zullen dragen, zal menigeen er weinig voor voelen zijn kaarten dan al aanstonds alle op tafel te leggen met de kans, dat hij per saldo niets zal blijken te hebben gedaan. Voor zoover men niet toch nog „middenkoers” doet, zal menigeen willen wachten, tot de eigenlijke handel om 1 uur 40 begint. De hoofdkoers zou dan meestal niet meer worden dan het advies, dat nu reeds veelal even na half twee overal van de hoeklieden uitgaat: zooveel bieden en zooveel laten.

Wij zullen ons nog maar niet verdiepen in de vraag hoe veel geharrewar het vaststellen van „biedende” en „latende” koersen kan opleveren. Daar hebben we onze noteeringcommissarissen voor, zal men zeggen. De tijd — liefst een niet te korte — zal het alles leeren. Wij kunnen intuschen onze voorliefde voor het eenvoudige practische Londensche systeem niet verhele en wanneer wij, als echte commissonnairs tenslotte toch nog geen weerstand kunnen bieden aan het meedoen aan voorzeggingen, natuurlijk onder het gebruikelijk dubbel onderstreept voorbehoud, dan zouden wij in allervoorzichtiggelijkt gestelde bevoordingen willen fluisteren, dat wij voor het hoofd van den hoofdkoers, toegepast op de beurs in het algemeen, nog niet veel zouden willen geven, maar dat de introductie van meerdere noteeringen per dag ons meer levensvatbaar lijkt. De Engelsche en de Nederlandsche manier van beurshandelen hebben meer trekken van overeenkomst dan de laatste en de Deutsche.

De Reichsbank en het prijsprobleem, gemeentelijke bankinstellingen en gemeentelijke buitenlandse leeningen. — In de jongste vergadering van den Zentralausschusz der Reichsbank heeft de President, Dr. Schacht, naar de Frkf. Ztg. mededeelt, o.m. eenige opmerkingen met betrekking tot de geldpolitiek gemaakt. Voorop stelde hij, dat het er thans, nu met het van kracht worden der nieuwe bankwet en de uitgifte der buitenlandse leening de eerste fase in de Deutsche geldhervorming is afgesloten, op aankomt, de Deutsche betalingsbalans duurzaam actief te maken. De grootst mogelijke spaarzaamheid en verlaging der productiekosten zijn hiervoor de voorwaarden. Op deze wijze verkrijgt het prijsprobleem een zeer groote geldpolitieke beteekenis. Wat de maatregelen betreft, die in de eerste plaats de Reichsbank aangaan, merkte hij het volgende op:

„De bereidwilligheid van het buitenland, aan Duitschland crediet te verlenen, wordt verlamd ten eerste door het stelsellooze achterna loopen van het buitenlandse kapitaal door een leger onbevoegde bemid-

delaars, ten tweede door het feit, dat buitenlandsche credieten gezocht worden, niet alleen voor strikt noodzakelijke, werkelijk productieve doeleinden, doch ook met name door openbare lichamen, die in het belang van de Deutsche volkshuidhouding beter zouden doen, af te zien van het aanwenden van buitenlandsch geld. Voor zoover deze lichamen hun inkomsten trekken uit belastingen en heffingen, doch niet uit productieve bedrijven, is de allergrootste terughouding bij het opnemen van buitenlandsch kapitaal dringend noodzakelijk. Eerst dan ook zal het vreemde kapitaal niet uitzien naar een hooge, slechts éénmaal voorkomende winst voor de verleende bemiddeling, doch naar een blijvende, gezonde belegging en economisch verdedigbare rente.

Voor gemeentelijke welvaartsdoeleinden is slechts in zooverre ruimte als de binnenlandsche besparing toestaat. Ik houd het derhalve voor dringend noodzakelijk, dat vanuit een centraal punt geleide maatregelen worden genomen om het opnemen van geld door openbare lichamen, met name in het buitenland, onder daadwerkelijke controle te stellen en begroet met ingenomenheid het door de Pruische regeering in dezen gemaakte begin.

Een dergelijke controle is te gewichtiger, daar nu reeds de gemeenten tengevolge van de schematische verdeling der rijksmiddelen en binnen de perken van hun eigen vrijheid, belastingen te heffen, het bedrijfsleven zonder noodzaak in zoodanige mate belasten, dat vermindering dringend noodzakelijk is. Indien deze belastingen het den gemeenten mogelijk maken, niet slechts geld te steken in zaken, die heden ten dage overbodig zijn, doch zelfs zelfstandig „Schuldenerwartungen" door te voeren, die het Rijk in zijn geheel zich, gedrongen door den nood, moet ontzeggen, blijkt hieruit, hoezeer aan een dergelijke financieel-politieke desorganisatie, evenals aan de overbelasting der bedrijven, een einde moet komen.

Wanneer de stabilisatie van de Deutsche munt slechts gelukt is door de definitieve breuk met alle inflatie-opvattingen, zullen wij de consequenties uit deze politiek ook in het bijzonder daar moeten trekken, waar de inflatie mede de grootste schade heeft aangericht, nl. op het gebied van het bank- en credietwezen. Ik stel met voldoening vast, dat de Reichsbank bij haar pogingen, den rentestandaard te verlagen, nergens op tegenkating gestooten is; daarentegen bestaat op het gebied van het bank- en credietwezen heden nog een overproductie, die, helaas, verlaging van den rentevoet natuurlijk tegenwerkt. De omstandigheid, dat naast de welig opgeschoten nieuwe particuliere maatschappijen uit den inflatietijd, talrijke gemeentelijke bank-organisaties met een duur bedrijf nieuw zijn ontstaan, dat de groote meerderheid der spaarbanken zich thans ook bezig houdt met crediet- en credietbemiddelingszaken, die iedere staats- of rijksinstelling, die over openbare gelden beschikt of met openbaren steun gelden tot zich trekt, zich geroepen acht de Deutsche bedrijven met credieten een handje te helpen, bewerkt, bij de schreeuwende wanverhouding tusschen willen en kunnen, een verhooging van rente en provisie, die voor het bedrijfsleven ondraaglijk is. Deze toestanden hebben er bovendien toe geleid, zooals de gebeurtenissen van de laatste weken en maanden hebben aangetoond, dat tengevolge van onervarenheid en lichtvaardigheid verliezen zijn ontstaan, die onder de straffe organisatie van vóór den oorlog nooit mogelijk geweest zouden zijn en die grootendeels uit de zakken der belastingbetalers gedekt moeten worden. Voor zooverre geld-organisaties onder speciale wets- of bestuursvoorschriften vallen, zal een terugkeer tot de vroegere orde van zaken onontkoombaar zijn.

Deze geheele ontwikkeling toont aan, dat niet economisch wordt omgegaan met de voorhanden kapitaalbesparingen, die op zich zelf bescheiden zijn. Met prohibitive maatregelen alleen zou men hier

niet geholpen zijn; veeleer zal het de taak van den wetgever zijn, op de behoorlijke aanwending van die kapitaalbesparingen en andere fondsen, welke zich onder bijzondere bescherming of controle van overheidswege vormen, invloed uit te oefenen, zooals dit vóór den oorlog in het algemeen het geval is geweest. Dit geldt in het bijzonder voor de gelden van spaarbanken en verzekeringsinstellingen, evenals voor gelden van bepaalde openbare kassen, die in geen geval aangewend moeten worden in het creditverkeer op korten termijn — dat wel een hooge rente afwerpt, doch vol risico's is — maar voor hypothecaire, „mündelsichere" belegging op langen termijn, in het bijzonder ten bate van den van hypothecair credit bijna geheel ontblooten landbouw."

Het geheele volk en in het bijzonder een ieder, die met het uitleenen aan geld te doen heeft, moest volgens spr. inzien, dat het in een verarmd land onmogelijk is, door wederzijdsche zware belasting met rente en provisie, het verlorene in korten tijd terug te winnen, doch dat langdurige, systematische arbeid noodig is, om door een productie, die internationaal kan concurreren, het nationale kapitaal langzamerhand weder op te bouwen.

Reeds ter vergadering is door den vertegenwoordiger der spaarbanken bezwaar gemaakt tegen de opmerkingen, door Dr. Schacht aan hun adres gericht. De inflatieperiode zou hen, ten einde het hoofd boven water te houden, helaas gedwongen hebben, gelden van derden te leenen om daarmee credieten te verlenen. Thans zou dit echter nog slechts sporadisch voorkomen.

Tot het verlenen van hypothecaire credieten in grooten omvang zouden de spaarbanken tot dusverre niet in staat zijn geweest, aangezien de spaargelden plm. nog slechts een twintigste van het vreespeil bereikt hebben. De onzekere omstandigheden nopen voorts de banken, meer op hun liquiditeit bedacht te zijn, weshalve zij meer aandacht schenken aan het korte, personeele credit.

Twee dagen daarna is door het Deutsche Sparkassen- und Giroverband en de vier centrales der vereenigingen van gemeenten een nader verweer gepubliceerd.

Wat de belasting van het economisch leven door te hooge gemeentelijke belastingen betreft wordt getwezen op het ontoereikende aandeel in de Rijksbelastingen. In zake het opnemen van gemeentelijke leeningen in het buitenland dringt men ook op terughouding aan, terwijl er verder op wordt gewezen, dat de concurrentie der spaarbanken bij de creditverleening op korten termijn niet tot verhooging, doch tot verlaging van den rentevoet leidt. De personeele creditverleening door de spaarbanken dateert voorts reeds van 1838.

Tegenover de duizenden particuliere banken, die gedurende den inflatietijd uit den grond schoten, staan slechts 85 nieuwe gemeentelijke banken, waarvan het overgrote deel levensvatbaar en nuttig is gebleken en waartegenover het verdwijnen van meerdere honderden gemeentelijke spaarbanken staat. Het bedrijf al dezer instellingen is, volgens de opstellers van het verweer, bovendien niet duurzamer, doch aanzienlijk goedkooper dan dat der particuliere banken, aangezien de employés volgens ambtelijke schaal worden gesalarieerd en de bedrijven technisch veelal moderner en eenvoudiger zijn. Reden tot opdriving van den rentestand is hierin dus niet gelegen.

De Frkf. Ztg. merkt op, dat de kwestie der toenemende gevallen van onjuiste creditverleening door kleinere en grootere gemeentelijke instituten, girokantoren, spaarbanken, doch ook Landesbanken, in dit verweer niet wordt aangevoerd.

Het blad onderschrijft voorts Dr. Schacht's beschouwingen in hoofdzaak en onderstreept nog eens den ernstig remmenden invloed, door overbelasting op de noodzakelijke prijsdaling uitgeoefend. Slechts voor productieve doeleinden mag worden geleend, zowel

door particulieren als door de overheid. Alles klanken, die evenals sommige uitlatingen van Dr. Schacht doen denken aan het ter jongste vergadering van „Staathuishoudkunde en Statistiek” gevoerde debat, al geldt, wat voor Duitschland opgaat, zeker niet zonder meer voor Nederland. Slechts wordt in Duitschland nog geen contrôle op de particuliere, doch wel op de gemeentelijke en provinciale kapitaals-aanwending bepleit en reeds door de Pruisische regering in zooverre toegepast, als zij richtlijnen heeft vastgesteld voor, en contrôle-maatregelen heeft uitgevaardigd inzake het aangaan van leeningen in het buitenland door provinciën en gemeenten. Bij de particuliere ondernemingen, welke bestaan en rentabiliteit op het spel staan, kan men zich, schrijft de Frkf. Ztg., meer op de voorzichtigheid van den credietnemer verlaten, zowel als op het onderzoek der credietwaardigheid door den geldgever, dan zulks veelal bij publiekrechtelijke lichamen het geval is.

Aan den anderen kant is het blad echter van oordeel, dat het thans meer dan ooit publiekrechtelijke lichamen mogelijk moet blijven, dringende sociale plichten te vervullen.

Rendement van enkele na den oorlog te Londen geëmitteerde Europeesche Staatsfondsen. — Dezer dagen publiceerde de Times het volgende staattje van de voornaamste Europeesche staatsleeningen, sinds den oorlog te Londen geëmitteerd. Frankrijk is vertegenwoordigd door een van de 6 pCt. gegarandeerde spoorwegleeningen.

	Laatste aflossing	Coupon-data	Laagste koers in 1924	Huidige koers	Rendem. (alleen rente)	Rendem. (incl. aflossing)
					% £ s. d.	% £ s. d.
Oostenrijk 6 % gegarandeerd..	1943	1 J.D.	82 $\frac{1}{2}$	95 $\frac{1}{2}$	6 8 6	6 11 0
België 3 % ₁₉₁₁	1939	5 F.A.	68 $\frac{1}{8}$	73	4 2 8	6 1 0
Tsjechoslowakije 8 % ₁₉₂₂	1951	1 A.O.	93 $\frac{3}{4}$	99	8 0 6	8 1 2
Finland 6 % ₁₉₂₃	1903	1 M.N.	83	87	7 1 2	7 3 1
Duitschland 7 % ₁₉₂₄	1949	15 A.O.	92	97	7 4 3	7 5 2
Hongarije 7 $\frac{1}{2}$ % 1924.....	1944	1 F.A.	86 $\frac{1}{4}$	89 $\frac{1}{2}$	8 1 1 0	8 1 7 6
Chemins de Fer du Nord (Frank- rijk) 6 %	1950 (uitloting)	1 M.S.	81 $\frac{1}{2}$	91 $\frac{1}{4}$	6 12 0	6 16 9
Noorwegen 6 % 1921.....	1963	1 J. J.	100	104 $\frac{3}{4}$	5 16 4	5 9 9
Roemenië 4 % 1922.....	1942 (uitloting)	1 J.D.	55	60	6 15 7	10 0 0

Met uitzondering van de Belgische, Finsche en Noorsche obligatiën hebben de leeningen bepaalde staatsinkomsten tot zekerheid, terwijl, gelijk bekend, in Oostenrijk, Hongarije en, zij het in minderen omvang, in Duitschland buitenlandsch financieel toezicht wordt uitgeoefend. De Oostenrijksche leening is bovendien door een achttal Europeesche landen, ieder voor een deel, gegarandeerd.

De meeste der genoemde leeningen zijn aflosbaar door uitloting, wanneer de koers boven pari, en door inkoop, wanneer zij beneden pari staat. Een uitzondering wordt gevormd door de Roemeensche Staats- en de Fransche spoorwegleening, die alleen door uitloting aflosbaar zijn. Het restant van de eerste kan bovendien na Juni 1933 in zijn geheel tegen 101 pCt. worden afgelost. De aflossing der obligatiës Chemins de Fer du Nord begint in 1928; in of na 1932 mag het geheele, dan nog uitstaande restant echter tegen 103 pCt. worden afgelost. Ook bij verschillende andere leeningen hebben de debiteuren zich het recht van vervroegde aflossing voorbehouden. De Noorsche leening is de eenige, die op het oogenblik boven pari

staat en aangezien aflossing derhalve verlies voor den koper van heden beteekent, is het rendement bij uitzondering berekend op grond van uiteindelijke aflossing in 1931 i.p.v. in 1963. In eerstgenoemd jaar begint nl. de bevoegdheid tot vervroegde aflossing te loopen.

De Soedan als katoenproducent. — In aansluiting aan de beschouwingen van den heer Dunlop op p. 979 van dit nummer mogen hier nog enkele bijzonderheden over den Soedan als katoenproducent volgen. In het jongste jaarverslag der Empire Cotton Growing Corporation wordt melding gemaakt van het rapport van twee op verzoek van het Gouvernement daarheen gezonden deskundigen. Bodemonderzoek, in verband met de verzouting, die bij irrigatie overal daar optreedt, waar de natuurlijke draineering onvoldoende is en zorg voor goede zaadsoorten worden noodzakelijk geacht en maatregelen te dezen aanzien zullen worden ontworpen.

Melding wordt verder gemaakt van de krachtens de Guaranty of Loans Act¹⁾ door de Engelsche regering verleende garantie voor een leening van het Sudan Plantation Syndicate Ltd, ter voltooiing van de stuw te Makwar, die het volgend jaar, naar verwacht wordt, gereed zal komen, evenals een stelsel van irrigatiekanalen. Door een en ander zullen 300.000 feddans²⁾ voor de katoencultuur beschikbaar komen, waarvan telken jare één derde zal worden bebouwd.

De productie van het Syndicate op de terreinen, geïrrigeerd door het nieuwe pompstation te Wad El Nau, bedroeg het vorig jaar 17.679 balen tegen 12.266 een jaar te voren. Het is voorts sterk geïnteresseerd bij de Kassala Cotton Company, die haar eersten oogst zal binnenhalen en verschepen in de eerste helft van 1925.

De oogst van dit jaar kon met den kort te voren geopenden Kassala-Spoorweg worden afgevoerd, hoewel regens het transport tijdelijk onmogelijk maakten.

Van de aanwezigheid van bovengenoemde deskundigen is gebruik gemaakt voor het instellen van een onderzoek in het gebied van den Boven-Nijl en het Nuba-gebergte naar de mogelijkheid, daar zonder kunstmatige besproeiing katoen te verbouwen. Het bleek, dat dit gebied en evenzeer het grootste deel van den Zuid-Soedan, wat klimaat en bodem aangaat, wel groote hoeveelheden katoen zal kunnen produceeren, doch dat aan een onmiddellijke ontwikkeling het gebrek aan transportmogelijkheid en de dunheid der bevolking in den weg staan.

Het gouvernement van den Soedan bevordert thans krachtig de cultuur van „rain-grown cotton” ten Zuiden van de lijn, waar de regenval voldoende wordt en zond daarheen onlangs een extra vijftal landbouwconsulenten. De hooge katoenprijs heeft onder de inlandsche verbouwers groote belangstelling doen ontstaan en de aanvragen om zaad voor den oogst van het volgend jaar vertoonen een opmerkelijke stijging.

De Britsche regering en de Soedan. — Evenalsbovenstaande aantekening aansluitende op het artikel van den heer Dunlop volgt hieronder de tekst van de missive door de Britsche regering dd. 7 October 11. tot den Hoogen Commissaris voor Egypte en den Soedan gericht, met betrekking tot de positie, welke de Britsche regering ten opzichte dezer beide gebieden inneemt. Dit schrijven is als officieel document verschenen (Cmd. 2269).

My Lord, Foreign Office, October 7, 1924.

In the course of my conversations with the Egyptian Prime Minister his Excellency explained to me the modifications in the *status quo* in Egypt on which he felt bound to insist. If I have correctly understood him they were as follows:—

(a.) The withdrawal of all British forces from Egyptian territory.

¹⁾ Zie p. 258 in het No. van 19 Maart 11.

²⁾ 1 feddan = ± 42 Are.

- (b.) The withdrawal of the financial and judicial advisers.
 (c.) The disappearance of all British control over the Egyptian Government, notably in connection with foreign relations, which Zaghlul Pasha claimed were hampered by the notification of His Majesty's Government to foreign Powers on the 15th March, 1922, that they would regard as an unfriendly act any attempt at interference in the affairs of Egypt by another Power.
 (d.) The abandonment by His Majesty's Government of their claim to protect foreigners and minorities in Egypt.
 (e.) The abandonment by His Majesty's Government of their claim to share in any way in protecting the Suez Canal.

As regards the Sudan, I drew attention to certain statements which his Excellency had made as President of the Council of Ministers before the Egyptian Parliament during the course of the summer. On the 17th May, according to my information, Zaghlul Pasha stated that the fact that a foreign officer was Commander-in-chief of the Egyptian army and the retention in that army of British officers were inconsistent with the dignity of independent Egypt. The expression of such sentiments in an official pronouncement by the responsible head of the Egyptian Government has obviously placed not only Sir Lee Stack as Sirdar, but all British officers attached to the Egyptian army, in a difficult position. I also had in mind that, in June, Zaghlul Pasha was reported to have claimed for Egypt complete rights of ownership over the Sudan and characterised the British Government as usurpers.

His Excellency observed that in making the above statements he was merely voicing the opinion not only of the Egyptian Parliament, but of the Egyptian nation, and I gathered that he still adhered to that position. Such statements, however, must inevitably have affected the minds of Egyptians employed in the Sudan, and of the Sudanese personnel of the Egyptian army. They have indeed made it appear that loyalty to the Egyptian Government is something different from and inconsistent with loyalty to the existing administration of the Sudan. As a result, not only has there been an entire change in the spirit of Anglo-Egyptian co-operation which has in the past prevailed in the Sudan, but also Egyptian subjects serving under the Sudan Government have been encouraged to regard themselves as propagandists of the Egyptian Government's views, with results that if persisted in, in the absence of any agreement, would render their presence in the Sudan under the existing regime a source of danger to public order.

I promised in the course of our first conversation to be perfectly frank with his Excellency. Then and subsequently I left him under no illusion as to the position which His Majesty's Government are compelled to take up in regard to Egypt and the Sudan. Your Lordship will recall that when His Majesty's Government withdrew the British protectorate over Egypt in 1922, they reserved certain matters for eventual settlement by agreement. Though I have by no means abandoned hope that on further consideration, the basis of an agreement acceptable to both countries can be found, the attitude adopted by Zaghlul Pasha has rendered such agreement impossible for the present. I raised the question of the Canal straight away because its security is of vital interest to us both in peace and in war. It is no less true to-day than in 1922 that the security of the communications of the British Empire in Egypt remains a vital British interest and that absolute certainty that the Suez Canal will remain open in peace as well as in war for the free passage of British ships is the foundation on which the entire defensive strategy of the British Empire rests. The 1888 Convention for the free navigation of the Canal was an instrument devised to secure that object. Its ineffectiveness for this purpose was demonstrated in 1914, when Great Britain herself had to take steps to ensure that the Canal would remain open. No British Government in the light of that experience can divest itself wholly, even in favour of an ally, of its interest in guarding such a vital link in British communications. Such a security must be a feature of any agreement come to between our two Governments, and I see no reason why accommodation is impossible, given good will.

The effective co-operation of Great Britain and Egypt in protecting those communications might in my view have been ensured by the conclusion of a treaty of close alliance. The presence of a British force in Egypt provided for by such a treaty freely entered into by both parties on an equal footing would in no way be incompatible with Egyptian independence, whilst it would be an indication of

the specially close and intimate relations between the two countries and their determination to co-operate in a matter of vital concern to both. It is not the wish of His Majesty's Government that this force should in any way interfere with the functions of the Egyptian Government or encroach upon Egyptian sovereignty and I emphatically said so. It is not the intention of His Majesty's Government to assume any responsibility for the actions or conduct of the Egyptian Government or to attempt to control or direct the policy which that Government may see fit to adopt.

So far as my conversations with Zaghlul Pasha turned on the question of the Sudan, they have only served to show his persistence in the attitude disclosed in his previous public utterances. I must adhere to the statements I made on the subject in the House of Commons. About that neither in Egypt nor in the Sudan should there be any doubt. If there is, it will only lead to trouble.

In the meantime the duty of preserving order in the Sudan rests in fact upon His Majesty's Government and they will take every step necessary for this purpose. Since going there, they have contracted heavy moral obligations by the creation of a good system of administration; they cannot allow that to be destroyed; they regard their responsibilities as a trust for the Sudan people; there can be no question of their abandoning the Sudan until their work is done.

His Majesty's Government have no desire to disturb existing arrangements, but they must point out how intolerable is a *status quo* which enables both military and civil officers and officials to conspire against civil order, and unless the *status quo* is accepted and loyally worked until such time as a new arrangement may be reached, the Sudan Government would fail in its duty were it to allow such conditions to continue.

His Majesty's Government have never failed to recognise that Egypt has certain material interests in the Sudan which must be guaranteed and safeguarded—these being chiefly concerned with her share of the Nile water and the satisfaction of any financial claims which she may have against the Sudan Government. His Majesty's Government have always been prepared to secure these interests in a way satisfactory to Egypt.

I have in the preceding paragraphs defined the position which His Majesty's Government are compelled to take up in regard to Egypt and the Sudan and which I conceive it to be my duty to conserve unimpaired.

I am, &c.

J. RAMSAY MACDONALD.

ONTVANGEN:

De Begrippen „Werkwijze”, „Stof” en „Voortbrengsel” in het Nederlandsche Octrooirecht door W. Wessel, Scheikundig Ingenieur. Dissertatie Delft, 1924.

De gemeentelijke inkomstenbelasting in de belastingjaren 1921/22, 1922/23 en 1923/24. Voorloopige cijfers volgens de kohieren, derhalve vóór reclame en zonder ontheffingen en oninbare bedragen. (Statistische Mededeelingen No. 74, uitgegeven door het Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam), 1924.

Beplante uitgestrektheden en producties in het Grootlandbouwbetrijf in Nederlandsch-Indië in de jaren 1920 en 1921. (Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Mededeelingen van het Statistisch kantoor, No. 7). Weltevreden. Drukkerij A. Emmink.

De Ziektewet Aalberse door Mr. B. J. M. van Spaendonck.

De Volkenbond, zijn werk en beteekenis, door Dr. J. H. van Meurs. Amsterdam, 1924. N. V. Boekhandel en Uitgeverij „Ontwikkeling”.

Het verval der kapitalistische beschaving door Sidney en Beatrice Webb; vertaald en van verklarende aantekeningen voorzien door Henri Polak. Amsterdam, 1924. Em. Querido & J. Emmering.

Restauration financière de la Hongrie, cinquième Rapport du Commissaire Général de la Société des Nations pour la Hongrie 1er—30 septembre 1924. Genève. Société des Nations.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, September 1924.

Prof. Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk, Bedrijfsorganisatie en medezeggenschap; J. Wolf, 20 Millionen Menschen zu viel in Deutschland?

The American Economic Review. — St. Albans, Vt., New Haven, Conn., Juni 1924.

W. Orton, Social philosophy of Mr. Bertrand Russell; C. E. R. Sherrington, Results of British Railways Act of 1921; W. C. Mitchell, Commons on the legal foundations of capitalism; J. Bauer, Recent decisions on valuation and rate making; Comments by R. L. Hale, D. R. Richberg, W. L. Ransom.

Idem. — St. Albans, Vt., New Haven, Conn., September 1924.

N. J. Silberling, Graphic illustration of laws of price; H. H. Preston, Recent developments in branch banking; E. E. Agger, Proposed new central Gold Bank of Germany; R. G. Blakey, The Revenue Act of 1924; J. R. Commons, Delivered price practice in the steel market; W. W. Childs, Problems in the radio industry.

The Journal of Political Economy. — Chicago, Juni 1924.

J. L. Laughlin, The quantity-theory of money; W. R. Camp, Agriculture and price stabilization I; E. Frankel, The eight-hour day in Germany; E. E. Witte, Value of injunctions in labor disputes; B. W. Clark, The Huterian communities. I; H. G. Brown, Is a tax on site values never shifted?

Finanz-Archiv. — Stuttgart, Berlijn, Jrg. 41, Band 2.

Dr. P. Sundheimer, Die jüdische Hochfinanz und der bayrische Staat im 18. Jahrhundert; Dr. M. Chormann, Finanzpolitische Anschauungen der französischen Physiokraten; J. Kress, Das Gesamtgut der ehelichen Gütergemeinschaft im Reichssteuerrecht.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, Juli—Augustus 1924.

H. Schack, Der rationale Begriff des Wirtschaftsmenschen; K. Freudenberg, Die Sterblichkeit der Aerzte in Deutschland.

Zeitschrift für Volkswirtschaft und Sozialpolitik. — Weenen, Leipzig, Band IV, Heft 1—3.

Prof. Dr. A. Amonn, Franz Oppenheimers „Neubegründung der objektiven Wertlehre“; Dr. J. Baxa, Die Grundzüge der staatlichen Zuckerwirtschaft während des Bestandes der „Österreichischen Zuckersstelle“; Prof. Dr. L. Wittmayer, Europäische Organisationsfragen der Weimarer Reichsverfassung.

Idem. — Weenen, Leipzig, Band IV, Heft 4—6.

Prof. Dr. E. Sax, Die Wertungstheorie der Steuer; Prof. Dr. H. Dorn, Manchestertum in der europäischen Versicherungsgeschichte; Dr. E. Fischer, Der Staatsbankrott von 1816 und die Sanierung der österreichischen Finanzen nach den Napoleonischen Kriegen; Ein Zeugnis der schwedischen Romantik über das Wesen des Geldes. Ins Deutsche übersetzt und eingeleitet von Dr. G. Seidler-Schmid; Dr. J. P. Köhler, Untersuchung über den inneren Zusammenhang von Politik und Wirtschaft.

Bank-Archiv. — Berlijn, 15 Juli 1924.

Dr. G. Ratjen, Reform des Aktienrechts; Prof. Dr. Flechtheim, Aus der Praxis der Goldbilanzen; Dr. W. Hartmann, Umstellung nicht voll eingezahlter Versicherungsaktien auf Gold; Ott, Die Rechtsfähigkeit der offenen Handelsgesellschaft bei den Verkehrssteuern; Dr. A. Hempelmann, Die Grundbuchungen im Bankbetriebe bei Verwendung moderner Büromaschinen.

Koloniale Studiën. — 's-Gravenhage, April 1924.

Dr. P. van der Elst, De crisis in de padicultuur op Java; J. Merkens, De grootveestapel van Nederlandsch-Indië; S. Leefmans, Een voor gemeentebesturen leerzaam geval; K. O. Moe, Eenige schetsjes uit de Philippijnen; Dr. W. Feuilletau de Bruijn, Onze petroleumindustrie en de internationale positie van Nederlandsch-Indië; J. van Gelderen, De oorlog en de Indische valuta.

Koloniale Studiën. — 's-Gravenhage, Juni 1924.

Dr. Alb. C. Kruyt, De rechtspraak der Possoers onder het Indisch gouvernement; Dr. M. Kerbosch, 's Lands Kina-onderneming; Mr. F. D. Holleman, De verkoop van gronden op Midden-Java en in verband daarmee, pogingen tot bevordering der rechtszekerheid van Inlandsch grondbezit; S. A. Reitsma, Verkeersproblemen; E. Gobée, Hedendaagsche strijd over het chalifaat.

Sociale Voorzorg. — 's-Gravenhage, Augustus 1924.

K. Lindner, In Memoriam Mr. R. Macalester Loup; Dr. H. L. van Duyl, Het voorontwerp Ziekte- en Ongevallenwet 1925; A. J. A. C. van Delft, Werkverschaffing in vroeger dagen; J. C. Schröder, De herziening der sociale verzekering.

De Gids. — Amsterdam, 1 Juli 1924

bevat o.a.:

H. L. van Oordt, Volkenbond en garantie; Dr. H. T. Colenbrander, Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman.

Idem. — Amsterdam, 1 Aug. 1924

bevat o.a.:

G. J. C. A. Pop, De komende vlootwet.

Vragen des Tijds. — Haarlem, Juli 1924.

bevat o.a.:

Dr. J. P. Lotsy, Een bioloog over onze Staatshuishouding; Mr. H. Cohen de Boer, Het vraagstuk der rentabiliteit van Indische havens.

Idem. — Haarlem, Aug.—Sept. 1924.

bevat o.a.:

H. L. van Oordt, MacDonald's bezwaren tegen Lord Cecil's garantie-voorstel; S. Kalff, Een Indisch Wingewest in opkomst.

De Indische Gids. — Amsterdam, 1 Augustus 1924.

H. N. A. Swart, Generaal van Heutsz; A. T. H. Winter, Ned.-Indië gedurende de mobilisatiejaren; C. Lekkerkerker, Het derde Koloniaal Onderwijscongres en Hooger Onderwijs voor N.-I. (slot); Mr. J. J. van Bolhuis, Indië en de Ned. Volksvertegenwoordiging.

Rechtsgeleerd Magazijn. — Haarlem, Jaarg. 43, afl. 3.

Prof. Dr. J. C. Naber, Homerus als rechtsbron; Prof. Mr. W. H. Drucker, Overzicht der Engelse wetgeving gedurende het jaar 1922; Mr. C. Bake, De eed des konings; Mr. B. D. H. Hermesdorf, De wetenschappelijke eigendom en de Volkenbond.

Révue Générale de Droit International Public. — Parijs, Mei—Aug. 1924.

A. Wehrer, Le statut international du Luxembourg et la Société des Nations; A. Hauriou, Les dommages indirects dans les arbitrages internationaux; J. G. Guerra, Les eaux territoriales dans les détroits, spécialement dans les détroits peu larges; K. Strupp, L'incident de Janina entre la Grèce et l'Italie; A. Guani, Les mesures de coercition entre membres de la Société des Nations envisagées spécialement au point de vue américain.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc. Wissels. 5	24 Jan. '24	Zwits. Nat. Bk. 4	16 Juli '23
Bk.	Bel. Binn. Eff. 5 1/2	24 Jan. '24	N. Bk. v. Denem. 7	17 Jan. '24
	Vrsch. in R.C. 6 1/2	24 Jan. '24	Zweedsche Rbk 5 1/2	8 Nov. '23
Java'sche Bank ...	4 1/2	20 Oct. '24	Bank v. Noorw. 7	9 Nov. '23
Bank van Engeland	4	5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-	
Duitsche Rijksbk.	10	29 Dec. '23	slowakijë... 6	27 Mei '24
Bank v. Frankrijk	6	17 Jan. '24	N. Bk. v. O'rijk.	15 12 Aug. '24
Belgische Nat. Bnk.	6	14 Feb. '24	N. Bk. v. Hong.	12 18 Sept. '24
Fed. Res. Bank N.Y.	3	8 Aug. '24	Bank v. Italië.	5 1/2 11 Juli '22
Bank van Spanje...	5	33 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk	6

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto (3 mnd.)	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Proton-gatie				
1 Nov. '24	4 3/4 - 7/8 1)	4 1/2	3 11/16	—	—	2 - 1/4 1)
270.-1N. '24	4 3/4 - 7/8	4 1/2 - 3/4	3 1 1/8 - 1 3/8	—	—	2 - 3/4
20-25 O. '24	4 3/4 - 5/4	4 1/2 - 5	3 3/4 - 1 3/8	—	—	2 - 2 1/4
13-18 ,, '24	4 3/8 - 5	4 1/2 - 3/4	3 7/8 - 3/4	—	—	2 - 3/4
290.-3N. '23	2 3/4 - 1/8	2 3/4 - 3	3 1/8 - 3/16	—	—	4 - 5 1/4
300.-4N. '22	3 7/8 - 4	3 3/4 - 4 1/2	2 3/8 - 1/2	—	—	4 1/2 - 6 1/4
20-24 Jli '14	3 1/8 - 5/16	2 3/4 - 3 1/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/4	2 3/4	1 3/4 - 2 1/4

1) Noteering van 31 October.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen opende prijshoudend en steeg in de tweede helft der week niet onbelangrijk in verband met den uitlag der verkiezingen. Parijs en België waren in het begin der week nog al aangeboden, vooral 's morgens, maar herstelden zich daarna en sloten, na een nieuwe daling, vrij vast. Dollars slauwer vooral in Londen; 2,54 1/8 - 2,53. Ook Berlijn, Stockholm en Zwitserland evenredig teruglopend. Daarentegen Kopenhagen en Christiania vaster. Ook Buenos Aires flink gezocht en iets hooger. Java onveranderd.

1 November 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn 2)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
27 Oct. 1924	11.43 3/4	0.60 3/4	0.0035 3/4	13.25	12.20	2.54 1/8
28 ,, 1924	11.45	0.60	0.0035 3/4	13.28 1/2	12.21 1/2	2.54 1/8
29 ,, 1924	11.45 1/2	0.60	0.0035 3/4	13.35 1/2	12.23	2.54 1/8
30 ,, 1924	11.47	0.60	0.0035 3/4	13.30	12.21 1/2	2.53 3/4
31 ,, 1924	11.47 1/2	0.60	0.0035 3/4	13.29	12.18	2.53 1/2
1 Nov. 1924	11.47 1/2	0.60	0.0035 3/4	13.35	—	—
Laagste d.w. 1)	11.42 1/2	0.60	0.0035 3/4	13.20	12.15	2.53
Hoogste ,, ,, 1)	11.48 1/2	0.60	0.0036 1/2	13.37	12.28	2.54 5/8
25 Oct. 1924	11.43 1/2	0.60	0.0036	13.27 1/2	12.20 1/4	2.54 7/8 4)
18 ,, 1924	11.49 1/2	0.61	0.0036 1/2	13.42 1/2	12.29 1/2 5)	2.55 1/8 5)
Muntpariteit	12.10	59.26 3)	50.41	48.—	48.—	2.48

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
 1) Particuliere opgave. 2) Gulden per biljoen Mark.
 3) Gulden per 100 Mark. 4) Noteering van 24 October.
 5) Noteering van 17 October.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwit-serland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
27 Oct. 1924	67.70	43.50	36.25	48.92 1/2	34.05	96 3/4 - 97
28 ,, 1924	67.70	43.65	36.20	48.91	34.15	96 3/4 - 97
29 ,, 1924	67.70	43.90	36.40	48.92 1/2	34.17 1/2	96 3/4 - 97
30 ,, 1924	67.52 1/2	43.90	36.35	48.85	34.20	96 3/4 - 97
31 ,, 1924	67.65	44.10	36.40	48.86 1/2	34.10	96 3/4 - 97
1 Nov. 1924	67.50	44.—	36.35	48.80	34.15	96 3/4 - 97
L'ste d. w. 1)	67.40	43.25	36.—	48.70	34.05	96 3/4
H'ste ,, ,, 1)	67.80	44.10	36.45	48.95	34.30	97
25 Oct. 1924	67.80	43.80	36.30	48.95	34.17 1/2	96 3/4 - 97
18 ,, 1924	68.10	44.20	36.45	49.17 1/2	34.32 1/2	96 3/4 - 97
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Cable Parijs (in cts. p. fr.)	Cable Berlijn (in cts per biljoen Mark)	Cable Amsterdam (in cts. p. gld.)
1 Nov. 1924	4,5500	5,27	23 7/8	39,69
Laagste d. week	4,5012	5,22	23 7/8	39,32
Hoogste ,, ,,	4,5500	5,31	23 7/8	39,69
25 Oct. 1924	4,4900	5,20	23 7/8	39,23
18 ,, 1924	4,4900	5,23	23 7/8	39,09
Muntpariteit ..	4,8667	19,30	23,81 1/4 1)	40,8 1/16

1) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	18 Oct. 1924	25 Oct. 1924	27 Oct. 11 Nov. '24 Laagste	1 Nov. '24 Hoogste	1 Nov. 1924
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 3/8	97 9/16	97 15/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1) ..	d. p. \$	44 15/16	44 7/16	44 3/32	44 3/4	44 8/16
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/6 1/8	1/6 1/32	1/5 31/32	1/6 1/8	1/6 1/32
Constantin ..	Piast. p. £	837 1/2	837 1/2	830	845	837 1/2
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/5 5/32	2/5 3/16	2/4 7/8	2/5 5/8	2/5 1/32
Lissabon 1) ..	d. per Mil.	2	2 1/8	2 1/16	2 1/8	2 1/8
Madrid	Peset. p. £	33.45 1/2	33.46 1/2	33.45	33.68	33.63 1/2
Mexico	d. per \$	26	26	25	27	26
Milaan	Lires p. £	102.85	103.80	103.75	104.65	103.95
Montevideo 1)	d. per \$	48	47 5/8	47 5/8	48 3/4	48 1/4
Montreal ..	\$ per £	4.48 3/4	4.49	4.49 1/4	4.53 3/4	4.53 5/8
Praag	Kr. p. £	150 3/4	150 3/4	150	152 1/2	151 7/8
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	6 1/16	6	5 29/32	6 5/32	5 31/32
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/5 5/8	3/5 5/8	3/4 3/4	3/5 5/8	3/4 15/16
Singapore ...	id. p. \$	2/4 1/8	2/4 1/8	2/4 1/16	2/4 1/8	2/4 1/8
Valparaiso 2)	peso p. £	39.90	39.30	39.30	40.10	39.90
Yokohama ...	Sh. p. yen	1,8 3/4	1,8 3/4	1,8 3/16	1,8 3/4	1,8 3/32

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

	te Londen N. York	3 Nov. 1923	31 1/2 1)	63 1/4
1 Nov. 1924 ..	34 3/4	70		
25 Oct. 1924 ..	35 1/16	70	4 Nov. 1922 ..	33 3/4
18 ,, 1924 ..	35 7/16	71 1/8	20 Juli 1914 ..	24 1/16
				54 1/8

1) Noteering van 2 November 1923.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 November 1924.

Activa.		
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 84.200.347,22 B.-bk. " 28.052.900,78 Ag.sch. " 46.136.523,35	f 158.389.771,35
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef. Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	f 52.799.472,—	52.799.472,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 91.684.856,97 B.-bk. " 19.371.215,78 Ag.sch. " 86.173.198,71	f 197.229.271,46
Op Effecten	f 188.970.972,24	
Op Goederen en Spec.	8.258.299,22	197.229.271,46
Voorschotten a. h. Rijk	—	6.859.657,10
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 56.241.240,—	
Muntmat., Goud	425.264.421,36	
	f 481.505.661,36	
Munt, Zilver, enz.	10.539.691,96	
Muntmat., Zilver	—	492.045.353,32
Effecten		
Bel. v. h. Res. fonds	f 5.631.619,37	
id. van 1/5 v. h. kapit.	3.980.205,63	9.611.825,05
Geb. en Meub. der Bank	—	5.212.500,—
Diverse rekeningen	—	146.101.402,73
		f 1.068.249.253,01
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	5.655.237,53	
Bijzondere reserve	8.235.000,—	
Bankbiljetten in omloop	997.499.900,—	
Bankassignatiën in omloop	1.469.179,20	
Rek.-Cour. f. Het Rijk	—	
saldo's: Anderen	23.624.623,36	23.624.623,36
Diverse rekeningen	—	11.765.312,92
		f 1.068.249.253,01
Beschikbaar metaalsaldo	f 287.023.922,18	
Op de basis van 2/5 metaaldekking	82.504.048,13	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	1.435.119.610,90	

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Goudmark
/miljoenen Rentenmark/triljoenen Papiermark.

Data	Metaal	Daarv. Goud	Waarv. b. buitl. circ.bkn ¹⁾	Wissels		
				Totaal	Handelswissels ²⁾	Schatkistpapier
7 Oct. '24	615	595	153	2.176	2.176	—
30 Sept. '24	600	578	136	2.170	2.170	—
22 „ '24	588	560	119	1.963	1.963	—
15 „ '24	572	544	102	1.925	1.925	—
6 „ '24	549	528	89	1.898	1.898	—

Data als boven.	Beleeningen ³⁾	Rentenbank-scheine in kas	Diverse activa	Circulatie	Rekg. Courant		Opgenomen bij de Rentenbank
					Partic. ⁴⁾	Rijk en Staat ⁵⁾	
15	246	864	1.519	371	322	800	
54	222	842	1.521	363	308	800	
22	397	864	1.252	434	461	800	
22	338	888	1.306	310	439	800	
44	275	938	1.376	359	297	800	

¹⁾ Onbelast. ²⁾ Waarv. in Rentenmark: 30 Aug. 1.052; 6 Sept. 1.081; 15 Sept. 1.083; 22 Sept. 1.110; 30 Sept. 1.234; 7 Oct. 1.279.
³⁾ Idem zelfde data: 45; 33; 13; 12; 40; 9
⁴⁾ Idem: 145; 161; 153; 159; 192; 187. ⁵⁾ Idem: 108; 126; 217; 239; 117; 171.

Volgens de nieuwe Bankwet.
(in miljoenen Reichsmark).

Data	Goud	Daarvan bij buitl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Oct. 1924	630,5	177,7	210,2	2.173,7	16,8
15 „ 1924	613,6	172,1	204,5	2.153,9	15,9
23 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa	Circulatie	Rekening-Courant	Opgenomen bij de Rentenbank
23 Oct. 1924	77,5	947,4	1.313,1	986,4	800
15 „ 1924	77,5	929,9	1.396,7	828,5	800
23 Juli 1914	330,8 ²⁾	200,4	1.890,9	944,—	—

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. schatkistpapier.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitl. saldi	Beleening van te goed in h. buitl.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Voor-schot aan den Staat	Circulatie
29 Oct. '24	356.977	84.653	480.000	1731.293	5.250.000	7.629.580
23 „ '24	355.616	84.653	480.000	1692.878	5.250.000	7.573.447
16 „ '24	357.592	84.653	480.000	1654.289	5.250.000	7.617.350
9 „ '24	356.134	84.653	480.000	1641.814	5.250.000	7.623.602
2 „ '24	355.307	84.653	480.000	1711.309	5.250.000	7.627.895
25 Sept. '24	354.575	84.653	480.000	1707.404	5.250.000	7.526.085
18 „ '24	354.233	81.653	480.000	1673.662	5.250.000	7.526.374
31 Oct. '23	352.259	84.653	480.000	1390.648	5.300.000	7.281.186

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitl.		
15 Oct. '24	3.037.377	2.014.714	—	83.307	1.767.264
8 „ '24	3.045.946	2.024.498	—	85.694	1.757.452
1 „ '24	3.045.239	2.062.076	—	85.786	1.744.974
24 Sept. '24	3.069.163	2.066.092	—	86.852	1.729.859
17 „ '24	3.081.493	2.075.270	—	83.919	1.734.666
10 „ '24	3.084.919	2.072.502	—	86.920	1.750.670
17 Oct. '23	3.125.169	2.149.600	—	72.854	2.272.391

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
15 Oct. '24	460.339	2.279.227	112.011	75,0	77,1
8 „ '24	441.780	2.255.551	111.981	75,9	78,0
1 „ '24	405.017	2.214.002	111.964	76,9	79,1
24 Sept. '24	351.764	2.195.882	111.976	78,2	80,4
17 „ '24	357.179	2.297.177	112.032	76,4	78,5
10 „ '24	355.721	2.200.368	111.989	78,0	80,3
17 Oct. '23	1.045.039	1.975.322	109.688	73,6	75,3

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
8 Oct. '24	744	18.150.628	1.671.840	17.732.887	4.695.523
1 „ '24	745	18.193.551	1.620.172	17.777.553	4.674.883
24 Sept. '24	747	18.007.555	1.612.066	17.527.089	4.664.210
17 „ '24	747	17.871.600	1.750.240	17.643.741	4.622.281
10 „ '24	747	17.620.145	1.625.634	17.250.041	4.576.615
10 Oct. '23	770	16.475.926	1.372.450	15.279.134	4.010.199

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 3 November 1924.

Het behoeft geen nader betoog, dat de aandacht op de internationale fondsenmarkten gedurende de achter ons liggende berichtsperiode vóór alles gevestigd is geweest op de verkiezingscampagne in Groot-Brittannië. Nu deze tot het verleden behoort en de uitslag een ongedachte meerderheid voor de unionisten heeft opgeleverd, is er, althans ter beurze van Londen, een merkbare ontspanning te constateeren geweest. Niet in den zin, dat de stemming nu plotseling is omgeslagen van een zwartgallige in een zeer optimistische, doch wel is de houding van afwachten, welke ongetwijfeld gedurende de jongste weken overheerschend is geweest, veranderd in een geest van activiteit, welke zich, naast grotere omzetting, ook heeft uitgesproken in een stijging van het koerspeil. In de aller-eerste plaats echter zijn hiervoor eerste-klasse obligaties in aanmerking gekomen. Het is te verwachten, dat de regering dezen loop van zaken met een welgevallig oog beschouwt. Binnen afzienbare tijd toch zal weder een gedeelte der 5 pCt. War Loan afgelost of geconverteerd moeten worden en het is waarschijnlijk, dat een conversie in 4½ pCt. Conversie-leening gemakkelijk doorgevoerd zal kunnen worden, indien de thans heerschende stemming op de beleggingsmarkt blijft aanhouden. Voor de schatkist zou dit een voordeel betekenen en dit zou weder op het algemeene bedrijfsleven kunnen terugwerken. De vaste houding van de beurs is ook uit dit oogpunt eenigermate te verklaren. Bovenal wordt het echter in de City als een verblijdend teken beschouwd, dat de beurs, blijkens haar opgewekte tendens, niet gelooft aan een zoodanig ingrijpende wijziging in de regeeringspolitiek, dat hieruit ernstige internationale complicaties zouden kunnen ontstaan. Wel zal de welwillende houding ten aanzien van Rusland waarschijnlijk plaats moeten maken voor een zeer zakelijke, wellicht zelfs stroeve wijze van optreden, doch in financieele-zoowel als zakenkringen wordt dit over het algemeen eerder als een voordeel beschouwd. Men was van meening, dat men zich met de Russische politiek van MacDonald op al te glad ijs waagde en vooral na den jongsten brief van de Sovjet-gezaghebbers aan de Britsche communistische partij — waaromtrent het onderzoek naar de echtheid nog steeds gaande is — is deze meening sterker geworden. Doch ten aanzien van de West-Europese handels- en financieele politiek veronderstelt men, dat de thans gevonden wegen ook door het nieuwe ministerie bewandeld zullen worden. Een onzeker punt is nog de politiek, welke ten aanzien van vrijhandel of protectie zal worden gevoerd, doch, waar de City ook vele elementen bevat, die een zeker stelsel van beschermende rechten niet uit den boeze achten, is het begrijpelijk, dat een ongeanimeerde houding uit dien hoofde spoedig kan worden geneutraliseerd.

Te Parijs is men minder door de Britsche verkiezingen dan wel door de moeilijkheden in den eigen kring bezig gehouden. Op 4 November komen de Kamers weder bijeen en het valt te voorzien, dat het overgrote deel van den zittingstijd, te minste tot Kerstmis a.s., zal worden besteed aan de onderhandelingen omtrent de begroting. Het staat nog in het geheel niet vast, of het thans ingediende ontwerp wel zal worden aangenomen. Zelfs is het waarschijnlijker, dat ingrijpende veranderingen aangebracht zullen worden. Van de verkiezingsbeloften toch, in verband waarmee de socialistische partij tot steun aan Herriot is gekomen, is in de thans ingediende financieele ontwerpen niet veel te bespeuren. Dientengevolge is reeds sterke aandrang op den minister van financiën uitgeoefend, om de geheele ontwerp-begroting terug te nemen. Ten slotte is het zoover niet gekomen, doch zijn de linkergroepen in de commissie van financiën overgegaan tot een schriftelijk

verzoek aan den minister, waarin zij er op aandringen, dat in de begrooting alsnog verschillende wijzigingen aangebracht zullen worden. Deze wijzigingen behelzen o.a. het opnemen van een belasting op het kapitaal en op de waardevermeerdering van goederen, een hoogere heffingschaal voor de inkomstenbelasting van groote fortuinen, een verhooging van de successiebelasting, het opheffen van den belastingvrijdom voor staatsfondsen en de verwisseling van alle effecten aan toonder — of althans van de coupons en dividenden hiervan — in stukken op naam. Het spreekt vanzelf, dat, zelfs al bestaat er weinig kans op invoering van al deze voorschriften, de beurs zich onbehagelijk heeft gevoeld bij de kans op gedeeltelijke realisatie van deze verlangens. Hierbij is het vooruitzicht op de binnen- en buitenlandse leeningen gekomen. Omtrent de binnenlandse leening verluidd thans, dat zij zal worden uitgegeven tot een niet-gelimiteerd bedrag, tegen een rentevergoeding van 5 pCt. en tot den koers van 100 pCt. De aflossing zou na vijf jaren aanvangen door uitloting à 150 pCt. Naast deze zware belasting van het staatsbudget heeft men nog het vooruitzicht op een leening ad. \$ 150 miljoen dollar, van welke men aanneemt, dat zij ook niet tegen al te gunstige voorwaarden afgesloten zal kunnen worden. Een stimulans voor de beurs is daarentegen geweest de vrij stabiele en zelfs vaste houding van het betaalmiddel, waarvan echter geen al te groote invloed is uitgegaan.

Te Berlijn is men sterker naar de verkiezingen in Engeland georiënteerd geweest, omdat ook in Duitschland binnenkort de Rijksdag-verkiezingen gehouden zullen worden. Men was ter beurze van meening, dat de invloed van de conservatieve overwinning in Engeland ook in Duitschland eenigszins zou worden gevoeld. Toch is de fondsenmarkt door deze overweging niet tot groter activiteit of tot het vaststellen van algemeen hooger koersen gebracht. Hiervoor toch zou het noodig zijn, dat ook de overige omstandigheden, afgescheiden van verkiezings-mogelijkheden; aanleiding hiertoe zouden geven. In één opzicht heeft de effectenmarkt misschien rechtstreeks met den uitslag der verkiezingen te maken, n.l. in het geval van de valorisatie van obligaties. Dit onderwerp wordt hoofdzakelijk beheerscht door de constellatie van den Rijksdag en men neemt aan, dat het vraagstuk tot een eenigermate gunstige oplossing — gezien van uit het oogpunt der voorstanders — gebracht zou kunnen worden, indien ook in Duitschland de rechterpartijen een overwinning zouden behalen. Dit teneer, nu reeds enkele steden aarzelande pogingen hebben aangewend om tot een regeling te geraken. Sommige gemeenten hebben voor gevallen, waarin dringende nood aan te wijzen is, een valorisatie van 5 pCt. toegestaan, andere hebben de mogelijkheid van een rentevergoeding van 1 à 2 pCt. in uitzicht gesteld. Voor het overige echter wordt de markt nog teveel beheerscht door de publicatie der goud-balansen, welke in de meeste gevallen zeer belangrijke verliezen voor de aandeelhouders der desbetreffende ondernemingen veroorzaken. Ondanks de scherpe kritiek, welke o.a. wijst op de vaak egoïstische bedoelingen der directies — een klein kapitaal toch maakt groote winsten en dus goede tantièmes eerder mogelijk — gaat men vrijwel overal tot een drastische afschrijving op het kapitaal over. Uit den aard der zaak legt dit een zwaren druk op de beurs. Ook de kwestie der beursbelasting is nog niet geregeld. De minister van financiën heeft in zijn antwoord op het verzoek tot verlaging dier belasting, gedaan door de centrale vereeniging van banken en bankiers, er op gewezen, dat sinds 1 Juli 1914 het aantal makelaars en bankzaken is gestegen van 927 tot 2571 en dat het aantal beursbezoekers stellig wel verviervoudigd is. Onder de tegenwoordige omstandigheden acht de minister dit aantal veel te groot en hij acht het waarschijnlijker, dat de effectenhandel hierdoor wordt gehandicapt dan door de belasting. Niettemin zal er vermoedelijk toch wel een zekere vermindering worden voorgesteld.

Te New York is men in kalme houding gebleven, ondanks den teleurstellenden kwartaalstaat van de Steel-trust. Men heeft echter alle hoop gevestigd op de periode na de presidentsverkiezing, vooral nu de kansen van Coolidge weder zijn gestegen.

Ten onzent is de beurs eenigszins in beroering gebracht door de voorstellen van het bestuur der Vereeniging voor den Effectenhandel tot wijziging van het middenkoers-systeem. Vooral van de zijde der hoeklieden is hiertegen verzet opgekomen, zoodanig, dat de invoering van het nieuwe stelsel afhankelijk zal worden gemaakt van den uitslag van een referendum onder de leden van de Vereeniging v. d. Effectenhandel, hetwelk Woensdag 5 November plaats vindt. Mocht de meerderheid zich vóór het voorstel uitspreken, dan wordt dit op 7 November ingevoerd;

zoo niet, dan wordt de geheele kwestie nog nader op een algemeene vergadering besproken.

De markt voor binnenlandsche staatsobligaties en hiermede gelijk te stellen *beleggingsfondsen* heeft een kalm, doch geanimeerd verloop gehad. Hier en daar vielen lichte reacties op te merken; over het algemeen echter was de stijgende tendens overheerschend, ondanks de stroefheid van de geldmarkt. De Deutsche leening werd op vrijwel onveranderd niveau verhandeld.

	27 Oct.	31 Oct.	3 Nov.	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922	100¼	100¼ ₁₆	100¼	
5 % „ 1918	89	89½	89½ ₁₆	+ ½ ₁₆
4½ % „ 1916	90¾	91¾	91¾	+ 7/8
4 % „ 1916	81¾ ₁₆	81¾ ₁₆	82¼ ₈	+ 9/16
3½ % „	75¼ ₁₆	75¾ ₈	75¾	+ 7/16
3 % „	66¾	65¾	65¾ _{32}}	- 27/32
2½ % Cert. N. W. S.	52¾ ₁₆	52¾ ₈	52¾	+ 9/16
7 % Oost-Indië 1921	102	102¼ ₁₆	102¼	+ ¼
6 % „ 1919	98¾ _{32}}	98	98¼ _{8}}	- 1/32
5 % „ 1915	93¾	93¾	93¾	- 1/8
5 % Rusland 1906	4¼	3¾	3¼ _{16}}	- 1¼ _{16}}
4 % Rusl. bij Hope & Co. 5/16	5/16	4¾ _{16}}	4¾ _{16}}	- ¼
8 % Japan 1899	59¾	59¾ _{16}}	59¾ _{16}}	- 1/16
7 % Brazilië 1895	50	—	—	
5 % San Paulo 1921	92¾ _{8}}	92¾ _{8}}	92¾	+ 9/8
6 % Amsterdam 1920	100¼	100¼	100¼	
7 % Rotterdam 1920	102	102	102	

Van de aandelenmarkt hebben *petroleumpapieren* een krachtige verbetering kunnen ondergaan. De leiding hebben aandelen Koninklijke Petroleum genomen, onder den stimulans van de opgewekte houding te Londen, onmiddellijk na het bekend worden van den verkiezingsuitslag. Doch ook Consols werden in aansluiting aan de houding van het hoofdfonds gevraagd. Voorts ging op sommige dagen nogal iets om in aandelen Peudawa, welke hooger uit de markt werden genomen.

Naast petroleum, werd de *rubbermarkt* naar voren gebracht door groote activiteit en stijgende koersen over de geheele linie. Vermoedelijk heeft men hier den invloed te zoeken van de verlaging — tot 50 pCt. der standaardproductie — van den uitvoer uit Britsch-Indië gedurende de eerstkomende drie maanden. Vervolgens hebben de groote vraag van Amerikaansche zijde en de slinkende voorraden, zoowel te Londen als te Amsterdam, een stimulerende uitwerking gehad.

Tabaks aandelen bleven vrij kalm, doch met een goeden ondertoon, voornamelijk voor aandelen Senembah, waaroemtrent de oogstberichten zeer gunstig luiden.

De *suikerafdeeling* was uitermate stil. De Cuba-noteringen ondergingen bijna geen verandering of omtrent de V. J. S. P. verluidden geen nieuwe berichten. In afwachting derhalve van de resultaten der aanstaande oogsten van bietsuiker heeft men in de desbetreffende afdeeling geen nieuwe engagementen ondernomen.

Thee-aandelen bleven gedurende het grootste gedeelte van de berichtperiode verwaarloosd, doch trokken ten slotte weer de aandacht door de berichten omtrent vóórverkoop van verschillende maatschappijen (o.a. de Amsterdam Thee) en de vraag naar het product, welke van Russische zijde in de markt schijnt te komen.

Industriele aandelen waren voor sommige soorten nogal bewogen. Zoo vormden Jurgens-aandelen op sommige dagen een levendige afdeeling, waar bij stijgende koersen groote omzetten tot stand kwamen. Aandelen Hollandsche Kunstzijde-Industrie waren eveneens gezocht, waarschijnlijk in verband met de stemming in de markt voor het fabriekaaf, welke uit het prospectus voor de nieuwe aandelen-emissie blijkt.

Bankaandelen trokken iets meer de aandacht dan gewoonlijk het geval is, nu in de achter ons liggende week zoowel de algemeene vergaderingen van de Rotterdamsche Bankvereeniging als die der Amsterdamsche Bank plaats hebben gevonden. In verband met de op die vergaderingen gegeven uiteenzettingen en met de daarop gevolgde perscommentaren zijn aandelen Rotterdamsche Bankvereeniging een drietal procenten gedaald, terwijl aandelen Amsterdamsche Bank, na een geringe reactie, op onveranderd niveau zijn gebleven. In aandelen Uniebank voor Nederland en Koloniën ontstond goede vraag, als gevolg van geruchten, dat er onderhandelingen gevoerd zouden worden omtrent overneming dier instelling door een Duitsch bankiers-concern. Blijkens mededeeling van de directie echter zou er van overneming geen sprake zijn. Wel van reconstructie, in verband waarmee besprekingen zijn gevoerd met buitenlandse groepen.

Mijnaandelen zijn zeer levendig verhandeld. In aandelen Redjang Lebong viel echter een niet onaanzienlijke

reactie op te merken, als gevolg van winstnemingen. Daarentegen waren aandelen Algemeene Exploratie Mij. gevraagd. Geruchten omtrent gunstige bedrijfsresultaten en goede vooruitzichten hebben hiertoe medegewerkt.

	27 Oct.	31 Oct.	3 Nov.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	126½	124½	126½	—
Incasso Bank	99½	99½	98¾	— ¼
Koloniale Bank	181½	180½	179 7/8	— 1 5/8
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	127 3/8	124 1/8	123 1/2	— 3 7/8
Rotterd. Bankvereeniging . . .	73	74	70	— 3
Van Berkel's Patent	78	80	80½	+ 2½
Gouda Kaarsen	16	16	15 3/4	— ¼
Holl. Draad- en Kabel-fabriek	52	51½	54½	+ 2½
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. aand.	74½	75 7/8	75½	+ 1½
" " " pr. aand.	71½	71¾	73½	+ 1¾
Leerdam Glasfabrieken	35	34	—	— 1
Philips' Gloeilampenfabriek	359½	360	369	+ 9 1/2
Vereenigde Blikfabrieken . . .	95	94½	—	— ½
Vereen. Chemische Fabrieken	44½	—	—	—
Compania Mercantil Argent.	18¾	18	18¾	—
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	165 3/8	165 3/4	164	— 1 3/8
Handelsverg. Amsterdam . . .	440	439¾	436¾	— 3½
Handelsverg. Reiss & Co. . . .	33½	—	34	+ ½
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam	191½	190½	191½	—
Linde Teves & Stokvis	89¾	91	87¾	— 2½
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	341	319½	316½	— 24½
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	158½	160 7/8	163	+ 4¾
Kon. Petroleum-Mij	323 7/8	328 3/8	331 3/8	+ 7½
Phoenix Oil	92	93	94¾	+ 2¾
Amsterdam-Rubber-Mij	163 1/8	162 7/8	165 1/4	+ 2 1/8
Kendeng Lemboe	187¾	185½	188½	+ ¾
Oost-Java-Rubber-Mij	245	244	249½	+ 4½
Deli-Batavia Tabak Mij.	327	329 3/8	329¾	+ 2¾
Deli-Maatschappij	370	367	368 3/8	— 1 3/8
Senembah-Maatschappij	355	358	359½	+ 4½

De *scheepvaartafdeeling* was vrijwel geheel verlaten en toonde reagerende koersen.

	27 Oct.	31 Oct.	3 Nov.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	85	82	81¾	— 3¾
" " „gem.eig.	67½	65½	65 1/2	— 1¾
Hollandsche Stoomboot-Mij.	25 7/8	25	26	+ 1/8
Java-China-Japan-Lijn	107	104½	—	— 2½
Kon. Hollandsche Lloyd	7 1/4	6 1/8	6	— 1¼
Kon. Ned. Stoom-Mij.	81½	81¾	80	— 1¼
Konink. Paketvaart-Mij.	138	136 1/4	136½	— 1¾
Maatschappij Zeevaart	93¾	90	89	— 4¾
Nederl. Scheepvaart-Unie	129½	127	127	— 2½
Nievelt Goudriaan	110	106	104 7/8	— 5 1/8
Rotterdamsche Lloyd	128 3/4	126	126	— 2¾
Stoomv.-Mij. „Nederland”	156	153	153 1/8	— 2 7/8
" " „Noordzee”	31	29	27	— 4

De *Amerikaansche* markt was vast, ondanks den dalenden dollarkoers.

	27 Oct.	31 Oct.	3 Nov.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	80 1/16	81¾	82½	+ 2 3/16
Anaconda Copper	77½	75¾	75 3/8	— 1 7/8
Studebaker Corp.	101½	101 7/8	100½	— 1
Un. States Steel Corp.	109 7/8	109 3/16	110¼	+ 3/8
Atchison Topeka	107 7/8	109	—	+ 1 1/8
Erie	29 1/8	28¾	29 3/8	+ 2¾
Southern Pacific	95 1/8	95¾	—	+ 5/8
Union Pacific	142	141 3/8	142 7/8	+ 7/8
Int. Merc. Marine orig. gew.	10 1/8	10	10 3/8	+ ¼
" " " " pr. pref.	39	37½	38¾	— ¾

De *geldmarkt* bleef eenigszins stroef; prolongatie noteerde ten slotte 4½ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 4 November 1924.

De toestand op de internationale graanmarkt is in de afgelopen week in hoofdzaak dezelfde geweest als een week geleden. Terwijl er enkele dagen geweest zijn, waarop de prijzen in de exportlanden zich herstelden, is toch over het algemeen de stemming flauw geweest en vooral de prijzen voor spoedig in Europa verwachte tarwe en rogge zijn sterk teruggelopen. Dit is niet het gevolg van oogstberichten, maar vrijwel uitsluitend van de te groote afdelingen, gevolg wederom van te groote inkoop, vooral op het Continent, d.w.z. in hoofdzaak door Duitsland. Dat de verschepingen van Noord-Amerika naar Duitsland en Nederland nog op groote schaal worden voortgezet is het ge-

volg van eerder aangegane vrachtovereenkomsten. Nieuwe zaken worden evenwel niet opgezet, zoodat eerlang een vermindering der verschepingen wederom evenwicht en een betere verhouding moet brengen tusschen de prijzen in de import- en exportlanden.

Intusschen heeft deze staat van zaken een druk tengevolge op de zeevrachten, daar bijna geen enkel exportland voor nieuwe tonnage in de markt is. Terwijl wat ons land en Engeland aangaat, ook de dollarkoers aanzienlijk gedaald is, zijn ook daardoor de Amerikaansche vraagprijzen lager, doch zooals reeds gezegd, is er in Europa vaak nog zeer aanzienlijk lager te koop, dan tot deze verlaagde prijzen der exportlanden.

Wat de berichten uit de exportlanden betreft, slechts een vermeerderde oogstbeweging in Canada zou als baissefactor kunnen gelden, overigens wordt in een deel van de Vereenigde Staten over te droog weer geklaagd voor de nieuwe wintertarwe. Dit kan men op dit oogenblik nog niet als zeer belangrijk beschouwen, vooral daar het onwaarschijnlijk is, dat deze droogte lungdurig zal aanhouden. De uitzaai wordt voorloopig iets grooter geschat dan verleden jaar. In Argentinië is men niet optimistisch. De laatst gevallen regen zou onvoldoende geweest zijn en een particuliere raming stelt het cijfer van den nieuwen oogst op ongeveer 600.000 tons minder dan een jaar geleden. De vooruitzichten in Australië blijven gunstig, doch de berichten zijn toch iets minder optimistisch.

Wat de oogsten in Europa betreft, valt weinig nieuws te vermelden; de enkele cijfers, die bekend worden, wijzen eerder op nog meer tegenvallende oogsten. Hoogstwaarschijnlijk is de minder gunstige toestand, waarin het graan in Noord- en West-Europa geoogst werd, de oorzaak van het snel aan de markt brengen der tarwe en rogge, omdat men vreesde de kwaliteit later niet goed te kunnen houden.

In Engeland maakten fabrikanten gebruik van de vaak gedrukte prijzen, door groote partijen uit de markt te nemen. Dit gaf af en toe de markt een beter aanzien. Ten onzent bleven onze fabrikanten voortgaan tweedehandsche partijen op te nemen, evenwel was de kooplust niet groot, daar de afzet van meel hakt.

Mais kon niettegenstaande kleinere verschepingen van Argentinië, en aanvankelijk betere markten in Chicago, waardoor export van de Staten naar Europa zeer onwaarschijnlijk wordt niet van stemming verbeteren. De verschepingen zijn de laatste tijden te groot geweest, zoodat de meeste Europeesche markten vol zitten, en stoomende ladingen blijven aangeboden tot aanzienlijk lagere prijzen dan wat voor zelfs spoedig af te laden ladingen gevorderd wordt. Onze eigen markt toonde wel verbetering; ofschoon gelijktijdig veel mais aankwam, werden de kwantiteiten goed opgenomen, wat op goede consumptievraag wijst. Zouden van nu af aan de verschepingen van Argentinië blijven verminderen, dan moet men spoedig betere markten verwachten, maar zeer waarschijnlijk is dit niet, daar in het begin van deze maand de verschepingen nog wel ruim zullen zijn, in verband met de groote premie, die voor November/December aflading betaald werd, waardoor het ontegenzeggelijk loonend voor de afladers geweest is, de booten op te houden tot begin November. De Hamburgsche markt, die nog kort geleden beter was dan de Nederlandsche, is aanmerkelijk slechter geworden, zoodat de prijzen daar belangrijk lager staan dan te Rotterdam. Antwerpen dat in verband met de Katholieke feestdagen gesloten was is ook lager.

Van den Donau valt weinig nieuws te vermelden, het aanbod is niet groot en voor het nieuwe jaar zal er wel weinig worden afgeladen.

Gerst. De betere stemming in het laatste overzicht vermeld, kon zich niet handhaven en de prijzen ondergingen een nieuwe scherpe verlaging tengevolge van aandrang tot verkoopen van Canada. Er is nogal wat Donaugerst in volle ladingen aan de markt, maar daar er geen enkele haven was, die naar het inzicht der houders voldoende prijzen bood, of voldoende uitzicht gaf, worden deze ladingen voorloopig in Falmouth opgehouden.

Haver was flauw gestemd, met zeer weinig vraag.

Lijnzaad was eveneens kalm gestemd met afbrokkelen der prijzen, niettegenstaande vaste berichten omtrent den nieuwen Argentijnschen oogst. In Noord-Amerika en Canada was de stemming evenwel vast.

Zie voor den staat volgende pagina.

SUIKER.

Het evenement van de week was de met 260.000 tons verhoogde nieuwe raming van F. O. Licht van den Europeeschen bietoogst.

Noteeringen.						
Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Nov.	Mais Nov.	Lijnzaad Nov.
1 Nov. '24	140 1/2	105 1/2	48 3/4	15,40 ²⁾	11,55 ²⁾	23,05 ²⁾
25 Oct. '24	141 3/8	102	48 1/2	15,55	11,40	22,95
1 Nov. '23	107 1/8	73	41 1/8	12,50	9,95	24,60
1 Nov. '22	116 1/8	68	42 1/2	12,05 ¹⁾	7,85 ¹⁾	18,50 ¹⁾
1 Nov. '21	102	46 1/8	31 1/4	12,35	7,40	16,35
20 Juli '14	82	56 1/8	36 1/2	9,40	5,38	13,70

1) Per December. 2) Per 31 October.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Soorten	3 Nov. 1924	27 Oct. 1924	5 Nov. 1923
Tarwe*	15,—	15,50	12,25
Rogge (No. 2 Western) ..	13,—	14,—	9,45
Mais (La Plata)	233,—	231,—	193,—
Gerst (48 lb. malting) ...	243,—	250,—	177,—
Haver (38 lb. white clipp.)	11,75 ⁴⁾	12,70 ⁴⁾	11,25
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) 1	14,65	15,—	12,—
Lijnzaad (La Plata) ... ³⁾	480,—	487,—	446,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG. *No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 Oct./1 Nov. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	26 Oct./1 Nov. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	46.112	1.060.043	685.681	11.758	38.043	31.086	1.098.096	716.767
Rogge	27.351	481.012	389.436	—	3.775	485	484.787	389.921
Boekweit	454	18.202	23.214	178	353	—	18.555	23.214
Mais	23.665	636.908	520.320	3.628	97.355	66.817	734.263	587.137
Gerst	5.190	264.817	230.850	50	31.680	14.018	296.497	244.868
Haver	11.177	195.118	61.294	—	1.196	533	196.314	61.827
Lijnzaad	6.366	201.241	116.587	1.771	58.040	53.544	259.281	170.131
Lijnkoek	3.503	169.787	160.105	—	700	—	170.487	160.105
Tarwemeel	9.139	207.498	94.114	913	23.427	4.754	230.925	98.868
Andere meelsoorten	210	6.497	1.562	—	—	—	6.497	1.562

De nieuwe cijfers vergeleken met de vorige raming en de productie der laatste 2 jaren zijn als volgt:

	2e raming		1e raming		oogst	
	1924/25	1924/25	1923/24	1922/23	Tons	Tons
Duitschland	1.640.000	1.475.000	1.132.000	1.463.000		
Tsjechoslowakije	1.450.000	1.450.000	998.000	726.472		
Oostenrijk	68.000	60.000	47.000	24.468		
Hongarije	200.000	180.000	125.000	82.000		
Frankrijk	800.000	750.000	490.850	492.705		
België	375.000	350.000	300.121	268.928		
Nederland	330.000	310.000	231.923	255.592		
Denemarken	140.000	155.000	109.000	90.200		
Zweden	143.000	160.000	149.427	71.790		
Polen	450.000	480.000	389.995	301.890		
Italië	360.000	380.000	351.102	297.280		
Spanje	255.000	250.000	185.063	170.000		
Rusland	430.000	390.000	360.000	220.000		
andere landen ..	320.000	310.000	188.280	110.000		
Totaal (Europa) ..	6.961.000	6.700.000	5.057.761	4.574.325		

Volgens deze raming zouden dus bijna 2 miljoen tons bietsuiker meer geproduceerd worden dan verleden jaar, hetgeen vroeger of later niet zal nalaten een geprononceerden invloed op de markt uit te oefenen.

In New York reageerde de markt eenigszins aan het eind der week op deze nieuwe raming van Licht en gaven de noteeringen het volgend beeld te zien:

	Spot	C. Sept.	Dec.	Jan.	Mrt.
Slot voorafgaande week	6.03	3.93	3.46	3.16	3.23
Opening verslagweek	6.03	3.93	3.45	3.16	3.23
Slot	5.96	3.85	3.35	3.07	3.13

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen 38.000 tons, de versmeltingen 43.000 tons (tegen 61.000 tons in 1923), voorraden 50.000 tons.

Cubasuiker werd afgedaan tot \$ c. 4 1/4 en daarna tot \$ 4 1/8 c. & f. New York.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 25 Oct. '24 ..	23.852	11.816	20.412
Tot. sedert 1 Dec. '23-25 Oct. '24	3.877.581	3.465.218	3.841.051
Werkende fabrieken	—	—	—
Weekuitvoer 25 Oct. '24	25.362	45.400	51.137
Tot. uitv. 1 Jan. '24-25 Oct. '24	3.711.794	3.333.021	3.626.251
Totale voorraad op 25 Oct. '24	166.787	132.203	223.397

Willett & Gray publiceerden hunne eerste raming voor Cuba met 4.300.000 tons. Verder wordt de oogst van Portorico geschat op 420.000 tons, Hawaii 600.000 tons, Philippijnen 390.000 tons en de V. S. bietoogst op 875.000 tons.

Op Java is de prijs voor prompte witte suiker thans f 14 1/8. De Producenten verkochten nog een postje Superieure suiker uit oogst 1925 tot f 12 1/4.

Hier te lande was de markt de geheele week vrij lusteloos gestemd, waardoor de prijzen ongeveer f 1/2 daalden om aan het slot weder iets aan te trekken. October noteerde toen ongeveer f 23; December ongeveer f 21 1/8, en Mei ongeveer f 22. De omzet bedroeg deze week 2900 tons. De maand omzet over October bedroeg 20.850 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Jan./Feb.	Cuba's 96 pCt. c.f. November	
31 Oct. '24	f 21 1/8	Sh. 41/6	Sh. 20/7 1/2	Sh. 22/-	\$ cts. 5,96
24 " '24	„ 23 1/10	41/6	20/7 1/2	22/-	6,03
31 Oct. '23	„ 26 13/16	58/9	24/6	22/-	7,09
31 Oct. '22	„ 22 11/16	56,9	19/-	19/-	5,53
4 Juli '14	„ 11 13/32	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 29 October 1924.

Het Amerikaansche Bureau rapport van Amerikaansche katoen werd jl. Zaterdag gepubliceerd en gaf een oogstconditie op 18 October aan van 54,7, wat op een oogst van 12.675.000 balen zou wijzen, hetwelk vergeleken met het laatste rapport een verbetering van 1,2 of 176.000 balen beteekent, tengevolge waarvan katoenprijzen eenigszins flauwer werden. Dat deze verlaging niet grooter is geweest was een gevolg van het feit, dat men algemeen een gunstig rapport verwachtte en koopers zich niet afzijdig hielden, doch van elke prijs-concessie profiteerden. Maandag begon echter een stijgende beweging en prijzen zijn sindsdien tot het niveau van het midden der maand gestegen.

Wat de Egyptische katoenmarkt betreft is Sakellaridis momenteel zeer vast. Er was een klein surplus van den vorigen oogst en men schat den nieuwen oogst in deze grade ongeveer een derde minder dan vorig jaar, waarvan planters een goed gebruik maken.

Verkoopen van garens werden door de vastheid van katoenprijzen eenigszins tegengehouden en hoewel er vrij veel zaken zijn gedaan, valt er niet veel bijzonders te melden met uitzondering van 60er, dat in flinke hoeveelheden voor Madras verkocht is. Egyptische Spinners zijn zeer vast in prijs en de prijsstijging van het ruwe materiaal vindt men in hun noteeringen terug. Bij deze noteeringen zijn verkoopers vast gestemd en het is zeer moeilijk eenige concessie te verkrijgen. Over het algemeen is men meer optimistisch dan sedert geruimen tijd het geval is geweest.

Doekprijzen zijn vast en het is een feit, dat, hoewel er sedert geruimen tijd geen verkoopen van bepaalde styles in groote hoeveelheden hebben plaats gehad en de handel van een zeer gemengd karakter was, de positie van fabriekanten in Lancashire langzamerhand toch beter wordt. Er

bestaat een goede vraag, doch valt dit van de Oostersche markten niet zoozeer op, doordat men in Indië momenteel het vacantie-seizoen heeft en in China de burgeroorlog nog geen definitieve beslissing ten gunste van één partij heeft gebracht. De geheele toon van de markt is rustig en optimistisch, hoewel, zooals wij maar al te goed weten, hooge prijzen den handel niet bevorderen en er over het algemeen toe bijdragen zaken tegen te houden juist op het oogenblik, dat men algemeen op een verbetering hoopt. De verdere ontwikkeling wordt met belangstelling tegemoet gezien en over het algemeen is er meer vertrouwen in de toekomst.

22 Oct. 29 Oct. Oost. koersen. 21 Oct. 28 Oct.
 Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië $1/6\frac{3}{4}$, $1/5\frac{3}{4}$
 F.G.F. Sakellaridis 24,70 25,60 T.T. op Hongkong $2/5\frac{1}{8}$, $2/4\frac{1}{8}$
 G.F. No. 1 Oomra 10,20 10,95 T.T. op Shanghai $3/5$, $3/4\frac{1}{4}$

Noteering voor Loco-Katoen.
 (Middling Uplands.)

	31 Oct. 1924	24 Oct. 1924	17 Oct. 1924	31 Oct. 1923	31 Oct. 1922
New York voor Middling ...	23,65 c	23,35 c	23,45 c	31,50 c	24,30 c
New Orleans voor Middling	22,85 c	22,50 c	22,50 c	30,50 c	23,62 c
Liverpool voor Middling ...	13,58 d	13,45 d	13,53 d	17,48 d*	14,72 d*

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '24 tot 24 Oct. '24	Overeenkomstige periode	
		1923-'24	1922-'23
Ontvangsten Gulf-Havens.	2713	2396	2096
Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	538	474	383
„ „ 't Vasteland etc.	920	888	706
„ „ Japan	154	140	107

Voorraden.
 (In duizendtallen balen).

	24 Oct. '24	Overeenkomstig tijdstip	
		1923	1922
Amerik. havens	1057	743	1093
Binnenland	1050	1046	1270
New York	193	26	62
New Orleans	242	128	245
Liverpool	185	164	308

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdenrijk.)
 Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
1 Nov. 1924	1)	1)	1)	1)	1)
25 Oct. 1924	317.000	36.350	1.829.000	40.000	$6\frac{1}{8}$
18 „ 1924	306.000	34.375	1.869.000	39.000	$6\frac{1}{8}$
1 Nov. 1923	1)	1)	1)	1)	1)

1) Feestdag.

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
1 Nov. 1924	81.000	1.780.000	150.000	3.484.000
1 Nov. 1923	78.000	1.453.000	178.000	3.389.000

RUBBER.

De rubbermarkt bleef onveranderd vast gestemd met stijgende prijzen. De vraag bepaalt zich hoofdzakelijk tot loco rubber.

De slotnoteeringen luiden als volgt:

			ende voorafgaande week:
Prima Crêpe	November 94	ct.	92 $\frac{1}{2}$ ct.
„ „	December 93	„	92 $\frac{1}{2}$ „
„ „	Jan./Maart 93	„	93 „
Smoked Sheets	November 92	„	91 $\frac{1}{2}$ „
„ „	December 92	„	91 $\frac{1}{2}$ „
„ „	Jan./Maart 91	„	91 „
3 November 1924.			

COPRA.

De markt opende deze week onveranderd met weinig kooplust. Indië kwam later evenwel eerder als koper dan als verkoper in de markt, terwijl ook door consumenten iets meer belangstelling werd getoond.

- De markt sluit vast met de volgende noteringen:
 Nederl.-Ind. f.m.s. Sept./October afzending fl. $36\frac{1}{8}$
 „ „ „ Oct./November „ „ 36—
 „ „ „ Nov./December „ „ 36—
 „ „ „ Dec./Januari „ „ $35\frac{7}{8}$
 3 November 1924.

NEDERLANDSCH-INDISCHE THEE.

(Opgave Pakhuismeesteren van de Thee.)

(Herleid tot 1/1 Kisten.)

Voorraad 30 September 1924	65.342
Sedert aangevoerd	14.562
	79.904
Sedert afgeleverd	20.212
Voorraad heden (Entrepôt en Consumtie)	59.692
Waarvan in de eerste hand	16.249

Amsterdam, 31 October 1924.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Standaard	Koper Electrolytisch	Tin	Lood	Zink
3 Nov. 1924..	64.-/-	68.5/-	259.7/6	38.-/-	34.7/6
27 Oct. 1924..	63.17/6	67.17/6	256.7/6	38.5/-	34.7/6
20 „ 1924..	63.-/-	66.17/6	251.7/6	36.2/6	33.7/6
13 „ 1924..	62.10/-	66.7/6	245.7/6	34.12/6	33.7/6
5 Nov. 1923..	60.17/6	64.5/-	208.7/6	30.-/-	33.5/-
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol kanaal	Rotterdam	Engeland
27 O.-1 Nov. 1924	—	15/- ²	15 c ³	3/-	23/3	23/3
20-25 Oct. 1924	—	13/9 ²	16 c ³	3/6	24/-	24/-
29 O.-3 Nov. 1923	—	14/- ²	13 c ³	2/10 $\frac{1}{2}$	22/-	22/-
30 O.-4 Nov. 1922	—	—	12 c ³	3/-	26/6	26/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 $\frac{1}{4}$	1/11 $\frac{1}{4}$	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
27 O.-1 Nov. '24	4/9	9/6	11/-	13/6	—	—
20-25 Oct. '24	4/6	10/3	12/-	13/6	—	—
29 O.-3 Nov. '23	6/3	9/1 $\frac{1}{2}$	9/-	14/11	5/7	6/9
30 O.-4 Nov. '22	7/10 $\frac{1}{2}$	11/10	13/-	14/11 $\frac{1}{2}$	5/6	8/-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
27 Oct.-1 Nov. 1924..	27/4	33/9	36/3	32/-
20-25 October 1924..	27/4	33/9	36/3	33/-
29 Oct.-3 Nov. 1923..	25/-	28/-	30/-	27/6
30 Oct.-4 Nov. 1922..	26/-	26/6	30/-	32/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

1) \$ per ton kolen. 2) Per ton d.w. 3) Am. cents per 100 lbs.

RIJNVAART.

Week van 26 October t/m. 1 November 1924.

De aanvoeren van zeezijde waren minder dan de voorafgaande week en bestonden hoofdzakelijk uit graan en erts. De scheepsruimte bleek voldoende om in de vraag te voorzien.

Ertsvrachten naar de Ruhrhavens bedroegen gemiddeld fl. 1.25 met $\frac{1}{4}$ en fl. 1.40 met $\frac{1}{2}$ lostijd.

Daghuur naar de Rijnstations ca. 5 ct.

Het sleeploon varieerde tusschen het 75 en 55 cts. tarief.

INKLARINGEN.					NIEUWE WATERWEG.				
IJMUIDEN.									
Landen van herkomst	Aug. 1924		Aug. 1923		Landen van herkomst	Juli 1924		Juli 1923	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.		Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	5	12.395	11	3.891	Binnenl. havens.	53	46.269	40	22.844
Groot-Brittannië	87	61.706	123	86.139	Groot-Brittannië	343	234.265	438	350.658
Duitschland	51	88.394	33	64.157	Duitschland	128	164.129	70	105.825
Noorwegen	4	13.030	4	2.791	Noorwegen	42	77.591	24	30.572
Zweden	19	8.776	30	15.728	Zweden	52	49.714	31	20.193
Denemarken	5	2.777	4	2.452	Denemarken	6	7687	3	4.097
Rusl. Oostzeehav.	17	22.512	8	11.924	Rusl. Oostz.hav.	14	15.789	8	12.370
Finland	35	23.035	25	19.976	Finland	11	10.012	4	4.473
België	5	17.204	2	4.462	België	41	77.475	24	46.771
Frankrijk	14	12.756	4	3.111	Frankrijk	75	81.846	22	10.420
Spanje	5	5.935	2	2.764	Spanje	24	44.106	8	13.180
Portugal	3	2.130	6	5.149	Italië	19	49.228	1	1.450
Italië	2	2.133	2	2.038	Oostenrijk-Hong.	—	—	2	3.624
Levant	2	2.912	2	1.371	Griekenland	—	—	—	—
Rusl. Zwarte Zee.	1	2.236	—	—	Levant	3	2.066	—	—
Roemenië, Bulg.	—	—	3	3.451	Rusland-Zw. Zee	16	38.614	4	9.937
And. Midd. Zeeh.	2	2.124	—	—	Roemenië, Bulg.	7	11.208	3	7.070
Ov. Westk. Afrika	1	1.619	2	4.361	And. Midd. Zeeh.	19	43.274	8	13.786
Ned. Oost-Indië.	12	48.264	8	32.075	Over. Wk. Afrika	1	4.278	1	2.423
And. Aziat. hav.	—	—	3	13.058	Oostkust Afrika.	2	9.500	2	4.489
Vereen. Staten..	2	6.202	5	18.739	Zuid-Afrika	6	29.151	3	15.434
Ned. West-Indië-	—	—	—	—	Voor-Indië	12	42.371	7	26.671
Ned. Antillen.	7	16.585	5	8.414	Achter-Indië	—	—	1	3.292
Argent., Urug..	6	23.310	2	11.140	Ned. Oost-Indië.	7	31.086	6	23.102
Chili	2	6.787	1	4.374	And. Aziat. hav.	11	45.882	14	67.243
Totaal	287	382.822	285	321.565	Australië	2	8.004	1	5.343
Periode 1 Jan.—	—	—	—	—	Vereen. Staten..	47	196.416	41	186.536
31 Aug. 1)....	2.072	2.710.444	2.102	2.406.352	Canada	3	8.509	9	25.473
Nationaliteit	—	—	—	—	Midden-Amerika	4	13.128	7	22.616
Nederlandsche..	128	232.882	132	187.451	Brazilië	2	6.146	2	6.138
Britsche	45	43.217	64	52.418	Argent., Urug..	22	69.617	17	55.372
Duitsche	71	49.229	59	42.907	Chili	—	—	1	2.726
Noorsche	11	15.614	9	7.104	South Georgië..	1	2.832	—	—
Belgische	1	1.407	1	1.581	Totaal	973	1.420.193	802	1.104.128
Fransche	7	5.120	1	1.726	Periode 1 Jan.—	—	—	—	—
Zweedsche	9	5.134	13	8.551	31 Juli 1)....	6.403	9.267.728	5.081	7.083.862
Deensche	3	2.093	—	—	Nationaliteit	—	—	—	—
Vereen. Staten.	4	14.313	3	12.153	Nederlandsche..	214	371.045	222	348.912
Andere	8	13.813	3	7.674	Britsche	294	390.802	303	327.758
Totaal	287	382.822	285	321.565	Duitsche	207	228.633	106	147.653
1) 1913, 1.594 schepen met 1.809.184 N. R. T.	—	—	—	—	Noorsche	47	50.202	46	47.184
(Vereenigde Scheepsagenturen van	—	—	—	—	Belgische	3	3.869	8	8.390
Halverhout & Zwart en Zurmühlen & Co.)	—	—	—	—	Fransche	60	73.381	22	18.799
	—	—	—	—	Zweedsche	43	45.348	33	28.383
	—	—	—	—	Deensche	10	11.439	4	10.697
	—	—	—	—	Vereen. Staten..	16	50.833	16	57.317
	—	—	—	—	Andere	79	194.641	42	109.035
	—	—	—	—	Totaal	973	1.420.193	802	1.104.128
	—	—	—	—	1) 1913, 6.663 schepen met 8.035.307 N. R. T.	—	—	—	—
	—	—	—	—	(Dirkzwager's Scheepsagentuur Maassluis.)	—	—	—	—

ADVERTENTIËN.

The Anglo-South American Bank, Ltd.

Statutair Kapitaal £ 10.000.000
Reservefonds . £ 4.000.000

Geplaatst Kapitaal £ 8.734.660
Volgestort Kapitaal £ 4.367.330

Argentinië - Chili - Peru -
Mexico - Barcelona -
Bilbao - Madrid - Vigo - Sevilla -
Valencia.

Bank- en Wisselzaken,
Handelscredieten.
Incasseeren van documentaire
wissels.
Aan- en verkoop van Effecten.

Hoofdkantoor: Old Broad Street, London E.C.

The Anglo-South American Bank Ltd. is ook vertegenwoordigd in de Vereenigde Staten door de Anglo South American Trust Company, New York (erkend volgens de wetten van den staat New York), in Frankrijk door de Banque Anglo-Sud Américaine, Société Anonyme, Parijs, en in Brazilië en Uruguay en in geheel Centraal Amerika door haar zuster-instellingen: The British Bank of South America Ltd. - The Commercial Bank of Spanish America Ltd.